

TRAINING
MODULE

5

TRANSPORT
LEARNING

www.transportlearning.net

Koncepce uličního prostoru, dopravní zklidnění

Photos: eltis.org, FGM-AMOR

Supported by
**INTELLIGENT ENERGY
EUROPE**

Octavia Stepan
The Association for Urban Transition - ATU
Lisbon, 18 -19 June 2012

Training modules

- 1) Parking space management, access restriction and speed control
- 2) Mobility management measures for families, kindergartens and schools
- 3) Land use and housing in mobility management
- 4) Public transport models
- 5) **Street design, streetscape and traffic calming**
- 6) Walking and cycling – counselling municipalities
- 7) Design and implementation of sustainable mobility campaigns
- 8) Communication training

Training structure

1. A brief introduction

2. The content of this module

- Street design and streetscape definition
- Brief history of street space and streetscape changes brought by car
- Street design revival
- Models to be used in street design

3. Information about MINI-PROJECTS and what they are about

Brief introduction

- Introduction to transport situation

Obsah tohoto modulu

I. Definice termínů koncepce uličního prostoru

II. Stručná historie změn, které do vzhledu a uspořádání uličního prostoru přinesla auta

III. Oživení koncepce uličního prostoru

IV. Užitečné modely pro řešení koncepce ulice

Obsah tohoto modulu

I. Definice řešení uličního prostoru

- Řešení uličního prostoru – proces a výsledek
- Řešení uličního prostoru – omezení
- Řešení uličního prostoru – prvky

Řešení uličního prostoru– proces a výsledek

Obecný pohled

DESIGN = Estetika, styl, vzhled...

DESIGNING = Změna aspektů povrchu...bez hlubších dopadů

Ale....při vytváření skutečného místa

- bychom měli design chápat jako **výsledek řetězce opatření a aktivit** - počínaje změnami v politice mobility přes vypracování SUMP až po realizaci SUMP

→ **KONCEPCE ULIČNÍHO PROSTORU JE VÝSLEDKEM STRATEGICKÉHO ŘETĚZCE „POLITIKA – PLÁNOVÁNÍ – REALIZACE“**

Řešení uličního prostoru– proces a výsledek

Před 50 – 60 lety – plánování prostoru ulice založené na snaze uvést v soulad vysokou rychlost a bezpečnost; např.:

- Kinetický účinek rychlosti a hmotnosti
- Časová prodleva mezi vizuálním podnětem, svalovou aktivitou a reakcí vozidla
- Mechanismus brždění a akcelerace
- Vztah mezi rychlostí a geometrií ulice – poloměrem zakřivení, šířkou pruhu atd.

Ulice ....

- Nic víc než prostor, který spojuje jednotlivé destinace
- Jen pro motorovou dopravu...

.... STÁVÁ SE DOPRAVNÍM KORIDOREM

Řešení uličního prostoru– proces a výsledek

Ale...

Ulice je prostorem, kde se setkávají funkční, ekonomické, sociální a estetické aspekty

ULICE je AKTIVNÍ a INTERAKTIVNÍ PROSTOR par excellence

Proto...

Při plánování koncepce ulice by měl projektant zohlednit veškeré tyto aspekty/kritéria – **v zájmu všech uživatel a všech způsobů využití**

→ NAVRHOVÁNÍ ULIČNÍHO PROSTORU JE PROCES, PROTOŽE PROJEKTANT BY NEMĚL POSTAVIT SVOU KONCEPCI VÝHRADNĚ NA TECHNICKÝCH DŮVODECH, ALE I NA KRITÉRIÍCH Z JINÝCH OBLASTÍ...

Řešení uličního prostoru - omezení

Koncepce ulice může **ovlivňovat naše chování a rozhodování v uličním prostoru**

» **Preferovat nebo motivovat** nás k využití určitého způsobu dopravy

» **Motivovat nás k objevování** toho, jaké klady má uliční prostor, když zde provádíme **nutné i volnočasové aktivity**

Nutné aktivity:

- Ty, které jsou více či méně povinné – cesty do školy, do práce, nákupy, ...
- Ty, které jsou jen mírně ovlivněné fyzickými podmínkami – konají se za téměř jakýchkoliv okolností

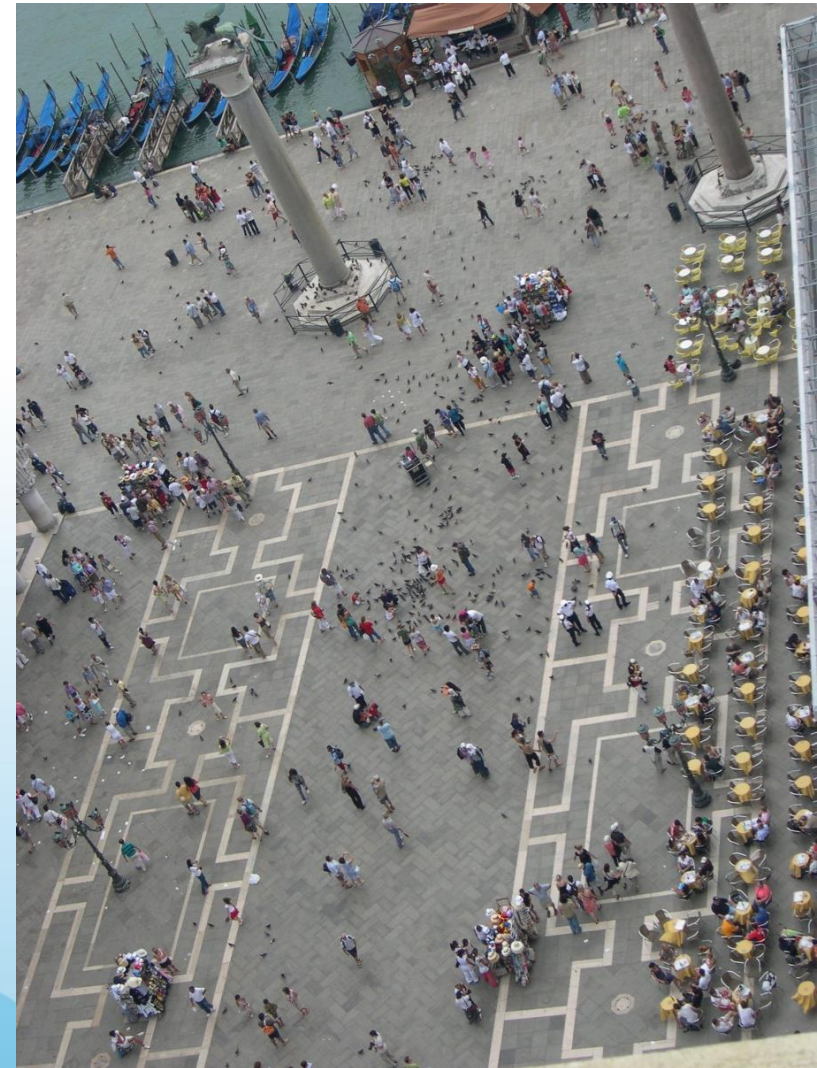
Volnočasové/nepovinné aktivity:

- Ty, které provádíme, pokud si to přejeme a pokud nám to čas a místo umožní – procházky, posezení na lavičce, hry, ...
- Vnější podmínky musí být optimální – řešení prostoru je velmi důležité

Řešení uličního prostoru - omezení

- **Ve špatně řešených ulicích a dalších městských prostorech probíhá jen minimum aktivit – lidé spěchají domů**
- **V kvalitním prostředí probíhají nutné aktivity se stejnou frekvencí, většinou však trvají déle**
  - **Lidé zde však budou realizovat širokou škálu nepovinných aktivit, protože prostor a situace je vyzývají, aby se zastavili, poseděli, občerstvili se, něco si zahráli, ...**

Řešení uličního prostoru - omezení

V našich městech najdeme ulice s opravdu kvalitní koncepcí... který je však příliš strohý

- » A proto není vůbec atraktivní pro lidi, je pouze pro auta
- » **Otázka: používáme konstrukční normy tak, abychom zajistili bezpečnost lidí, nebo s opačným účinkem?**

Koncepce uličního prostoru ovlivňuje naše chování a rozhodování v něm.
Ale...

...pouze design nemůže určovat způsoby, jakými se lidé dopravují!

Musíme vzít v úvahu i jiné oblasti: využití půdy, omezení vjezdu, management parkovacích míst, kampaně na podporu udržitelné dopravy atd.

Řešení uličního prostoru - prvky

O čem to tady mluvíme? **Koncepce čeho?**

- chodníky – stezky
- silnice – vozovka
- medián
- cyklopruh
- vybavení – městský mobiliář, stromořadí atd.

- Tohle jsou „klasické“ prvky v koncepci uličního prostoru
- V příručkách jsou obvykle popsány odděleně. V praxi a při reálné tvorbě skutečného místa však nikdy nefungují samostatně, ale jsou ve vzájemném vztahu
  - Při plánování koncepce ulice by tyto prvky měly být v korelaci!

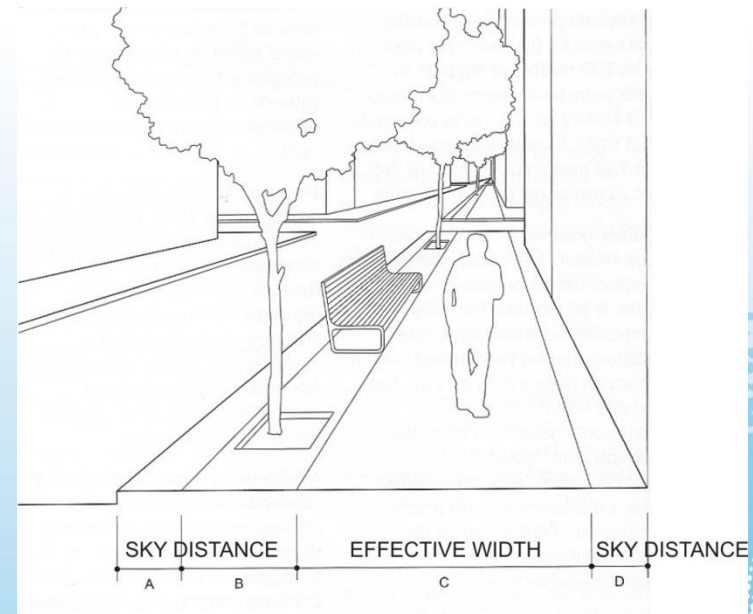

Řešení uličního prostoru - prvky: chodníky

Určené pro pohyb chodců a další aktivity i vybavení, které slouží chodcům

Šířka = obecně od obrubníku nebo kovového pruhu k budově, plotu nebo k výsadbě, která tvoří protilehlou hranici

- Chodci upřednostňují trasu uprostřed chodníku – “efektivní šířka”
- “Sky distance” – nevyužité okraje
- Chodník široký 3,00 m má efektivní šířku pouze 1,80 m

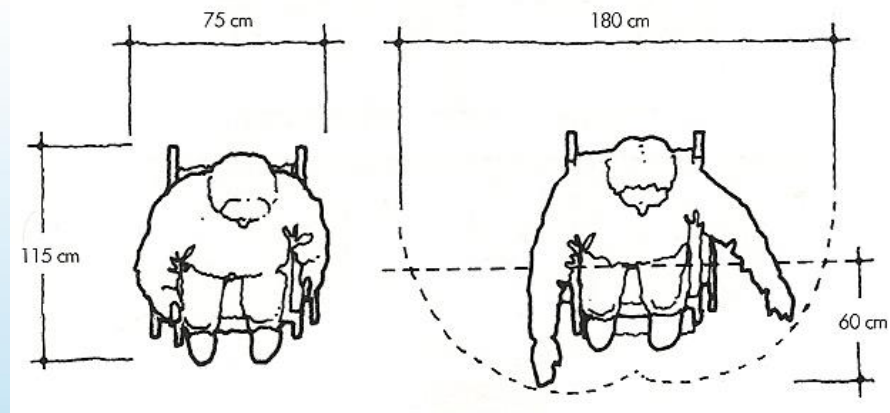
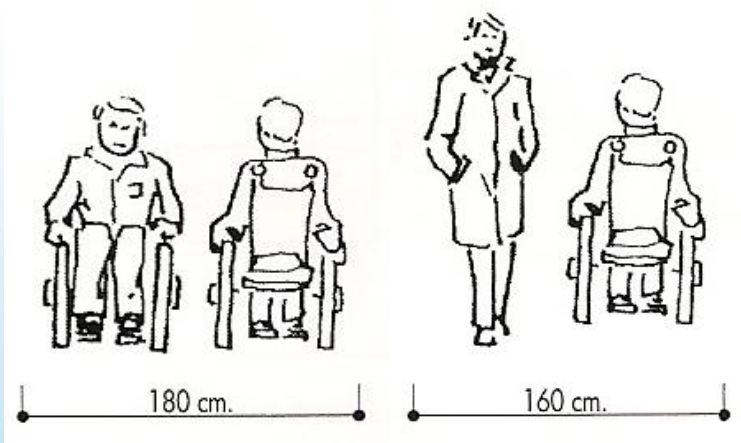

Sky distance a efektivní šířka na chodníku (Zdroj Calmar el trafico – Pasos para una nueva cultura de la movilidad urbana, Gobierno de España, 2008)

Řešení uličního prostoru - prvky: chodníky

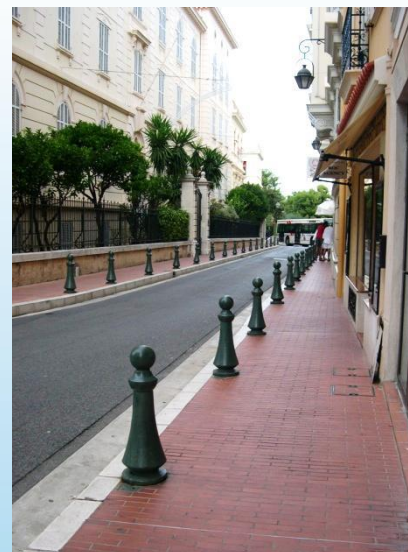
- **Průchozí prostor** = úsek na trase dostatečně široký pro dvě osoby na vozíčku, které cestují vedle sebe nebo se míjejí

Passing space (vlevo) a Turning space (right) – minimální rozměry prostoru, které potřebuje na chodníku osoba na vozíčku (Zdroj Calmar el tráfico – Pasos para una nueva cultura de la movilidad urbana, Gobierno de Espana, 2008)

Řešení uličního prostoru - prvky: chodníky

- **Povrch** = typ povrchu určuje obtížnost chůze po chodníku. Může být asfaltový, dlážděný, z kamenů, z cihel...

Different types of pavement (Barcelona - Las Ramblas – pavement on the central medina by J. Miro – up, Lyon, Monaco, Toulouse – Source: O. Stepan)

Řešení uličního prostoru - prvky: **chodníky**

- **Obrubníková rampa** = usnadňuje přechod/přejezd mezi chodníkem a vozovkou
  - Používá se u přechodů pro chodce, ale i u midblock crossings
  - Měla by mít pohodlný sklon a cross-slope

Svislé/Vertikální obrubníkové
rampy

Paralelní obrubníkové rampy (Zdroj a úpravy: O. Štěpán)

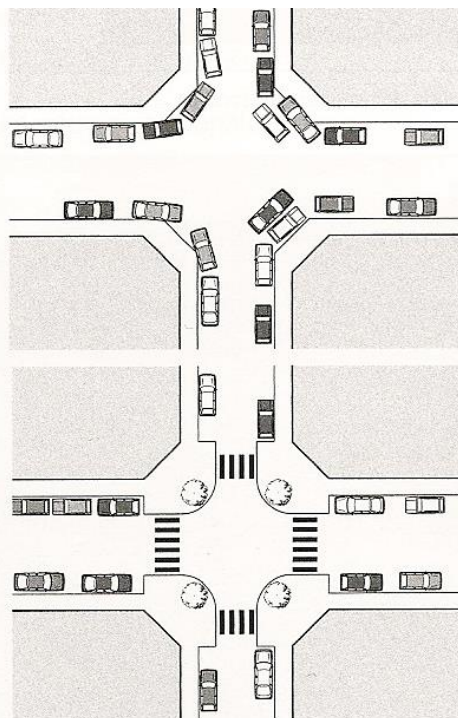
Řešení uličního prostoru - prvky: **chodníky**

**Kolmé/Svislé obrubníkové
rampy** – příklady zToulouse,
Francie (Zdroj: O. Stepan)

Řešení uličního prostoru - prvky: **chodníky**

- **Přechod pro chodce** = část vozovky, kterou chodci využívají při přecházení ulice
  - Kritický bod infrastruktury pro chodce
  - Je třeba zohlednit různou rychlost přecházení
  - **Prodloužení obrubníku se někdy používá, abychom zkrátili dobu přecházení a zvýšili vzájemnou viditelnost chodci a řidiči**

Prodloužení obrubníku, které pomáhá zkrátit dobu přecházení a zvýšit viditelnost mezi chodci a řidiči (Zdroj: Calmar el trafico – Pasos para una nueva cultura de la movilidad urbana, Gobierno de Espana, 2008)

Řešení uličního prostoru – prvky: **vozovka**

Vozovka je část ulice, kterou zabírají stojící nebo pohybující se vozidla.

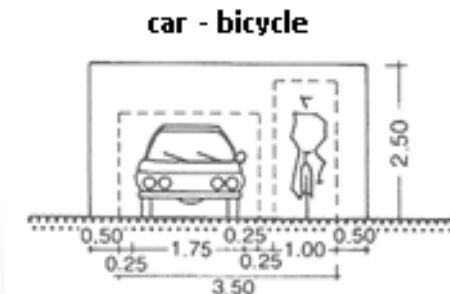
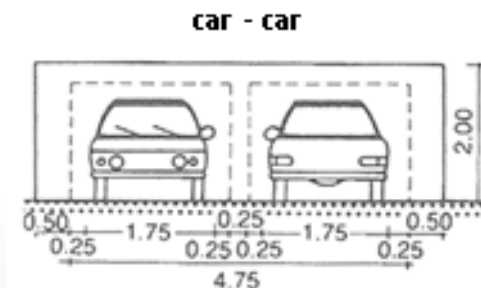
Měla by mít minimálně jeden pruh.

- **Šířka** pruhu závisí na:
  - Maximální povolené rychlosti
  - Světlé výšce a side clearance
  - Prostoru pro odvodnění a kanalizaci
- Šířka se obvykle pohybuje mezi 3,00 a 3,75 m, ale i **užší pruhy 2,25 – 2,75 umožňují průjezd aut** a nijak nebrání plynulosti provozu
- Šířka pruhu / vozovky je přímo úměrná rychlosti – **čím vyšší rychlost, tím širší pruh / vozovku potřebujeme**

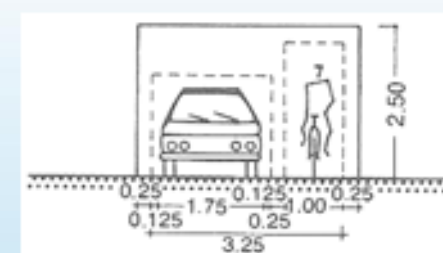
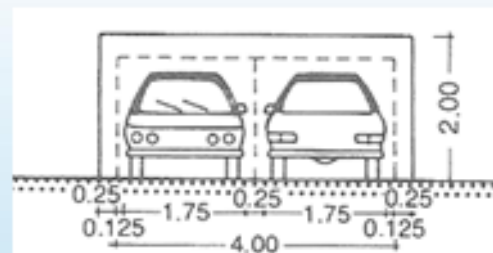

Řešení uličního prostoru – prvky: **vozovka**

Space required on a
roadway at full speed ($\geq$
50km/h)

Space required on a
roadway at lower speed ($\leq$
40km/h)

- Clearance limit
- - - Limit of space for traffic

Figure 1 – space required by cars on a roadway depending on their speed (source: Neufert, Third edition, 2000)

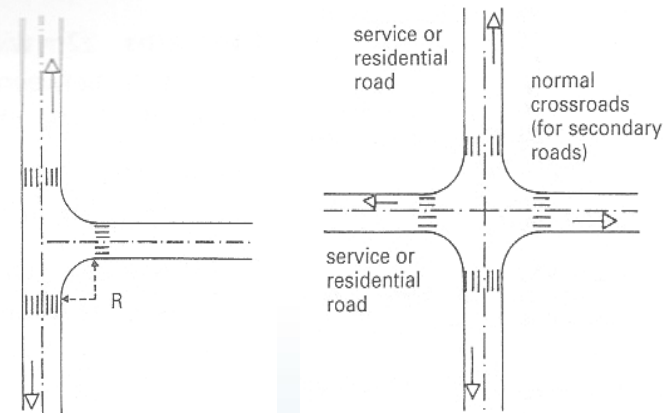
Řešení uličního prostoru – prvky: vozovka

• Křižovatky

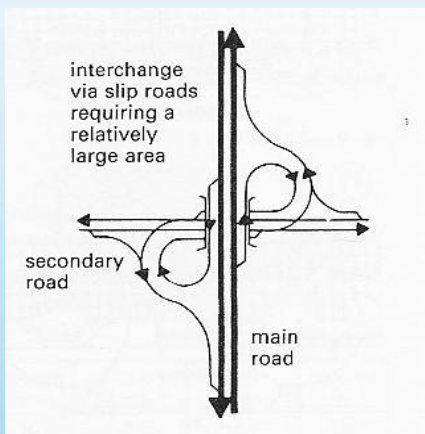
Křižovatka styková - jedna ulice ústí do jiné

Křižovatka průsečná – dvě nebo více ulic křižují jedna druhou

Pokud jsou ulice na **různých úrovních** a nekřižují jedna druhou, je nutné použít spojovací prostředky (závěsné/podpěrné)

Křižovatka styková (vlevo) a průsečná (vpravo) (zdroj: Neufert, třetí vydání; 2000)

Mimoúrovňové křížení (zdroj: Neufert, třetí vydání, 2000 a Espace Urbain, 2003)

Řešení uličního prostoru – prvky: **vozovka**

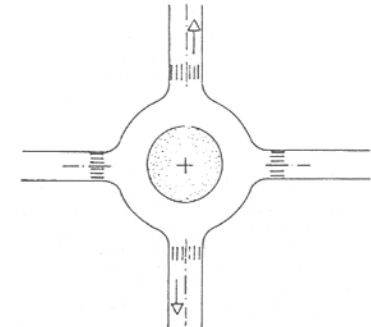
- **Křižovatky**

Kruhové objezdy

- Opatření ke zklidnění dopravy – nižší rychlost vozidel
- Světelná signalizace nutná jen výjimečně
- Snížené riziko vážných nehod
- Nižší hladina hluku

Jejich průměr závisí na:

- Typu vozidel - rozměrech
- Dostupném prostoru
- Přijatelné délce kolon

Typ kruhového objezdu (Zdroj: Neufert, třetí vydání, 2000 a Espace Urbain, 2003)

Řešení uličního prostoru – prvky: mediány

Oddělují tranzitní provoz od místní dopravy

- **Rozšiřují chodníky a zajišťují prostor pro chodce**
- Ulice s mediány zajišťují **přístup k přilehlým budovám a pozemkům**, na rozdíl od jiných typů ulic jsou **však navrženy tak, aby vyhovovaly volnočasovým aktivitám**

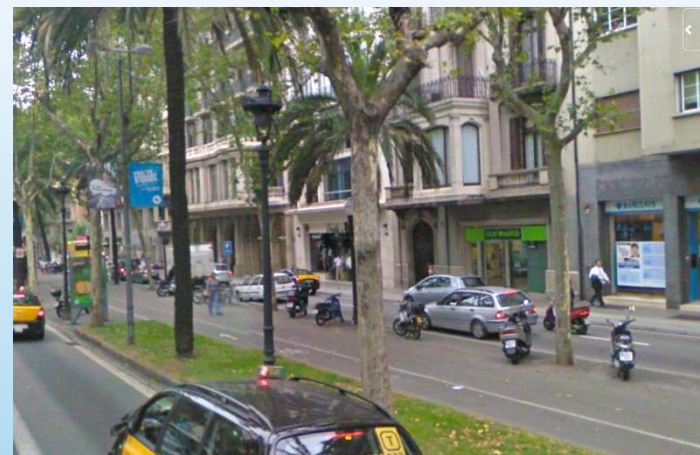
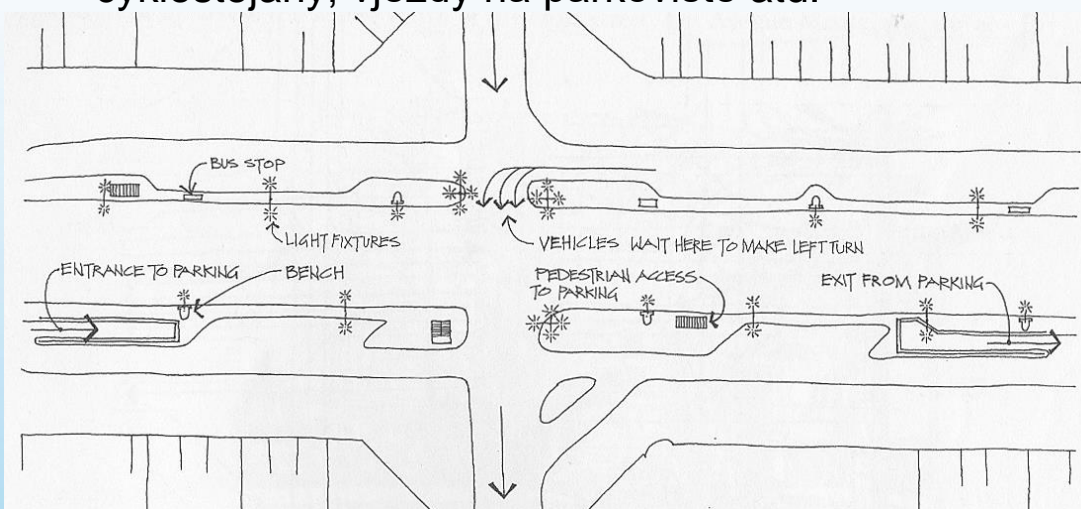
Rambla de Catalunya – detail for roadway and medians (Source: google earth, 2011)

Řešení uličního prostoru – prvky: mediány

Mohou mít různé uspořádání a šířku:

- Někdy jde jen o kovové pruhy
- Na jiných najdeme chodníky, kryté autobusové zastávky, lavičky, cyklostezky, osvětlení, reklamní panely, cyklostojany, vjezdy na parkoviště atd.

Funkce mediánů – vlevo (zdroj: The boulevard book, 2002); Medián na Avenue Montaigne, Paříž- vpravo nahoře (zdroj: O. Stepan); Medián na Avinguada Diagonal, Barcelona (zdroj: Googleearth, 2011)

Řešení uličního prostoru – prvky: **cyklistická infrastruktura**

Sít' pro cyklisty lze vytvořit:

- Zúžením stávajících dopravních pruhů
- Zrušením dopravních pruhů
- Odstraněním parkovacích míst na ulici
- Sdílením společného pruhu pro cyklisty a veřejnou dopravu (zejména autobusy)
- Vyznačením cyklopruhu na jedné straně ulice
- Rozšířením vozovky nebo vydlážděním krajnice

Dva typy infrastruktury pro cyklisty:

cyklopruhy a **cyklostezky**

5

Street design, streetscape
and traffic calming

Řešení uličního prostoru – prvky: cyklistická infrastruktura

Cyklopruhy

- Úsek na vozovce vyhrazený pouze cyklistům
- Využívá se hlavně v příměstských částech nebo na vjezdu do městských aglomerací nebo v rekreačních či turistických oblastech, které se nacházejí před městskými aglomeracemi
- jsou od vozovky odděleny pouze vizuálně, a to namalovaným pruhem nebo barevně vyznačeným pásem či piktogramem
- Pokud jsou vyznačeny v městských podmínkách:
  - pouze na ulicích s rychlostním limitem 50 km/h
  - upozornění pomocí piktogramů a vertikálních značek
  - mohou být vymezeny „transparentním“ značením: gumovými sloupky nebo plochými pružnými štítky

with transparent markings (Source: www.eltis.org
and Manual de las vías ciclistas de Gipuzkoa, Diputación Foral
de Gipuzkoa, 2006)

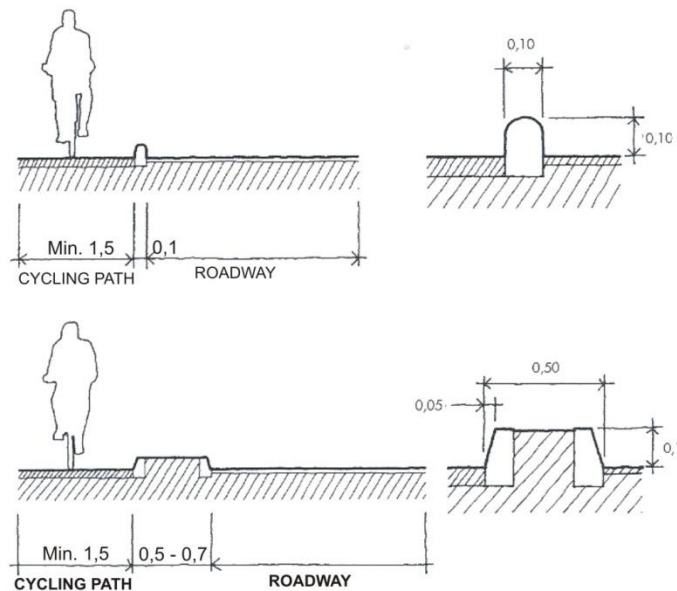
Řešení uličního prostoru – prvky: cyklistická infrastruktura

Cyklostezky

- Komunikace vyhrazené cyklistům
- Používají se v městských oblastech na ulicích s max. rychlostí 30-50 km/h jako spojnice mezi jednotlivými částmi města
- Doporučená šířka je 1,50 m

Je-li umístěná v prostoru vozovky, může být oddělena pomocí:

- 15cm obrubníku
- 10cm výškového rozdílu (obvyklé v Kodani), nebo....

NA VOZOVCE

MEZI VOZOVKOU A CHODNÍKEM

Cyklostezky (Zdroj: Manual de las vías ciclistas de Gipuzkoa, Diputación Foral de Gipuzkoa, 2006 and www.eltis.org)

Řešení uličního prostoru – prvky: **cyklistická infrastruktura**

- vedle řady zaparkovaných aut – je důležité se zaměřit na to, jak otevírání dveří zaparkovaných aut ovlivňuje prostor cyklistů a jejich možnosti manévrů

- Pokud se nachází v prostoru chodníku

MEZI CHODNÍKEM A ŘADOU ZAPARKOVANÝCH AUT

NA CHODNÍKU

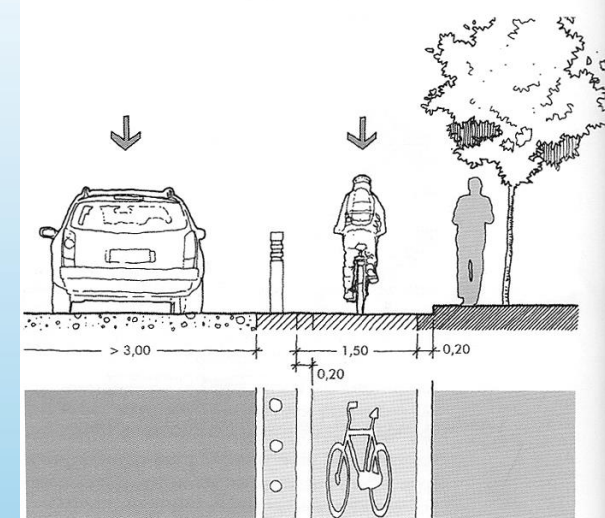
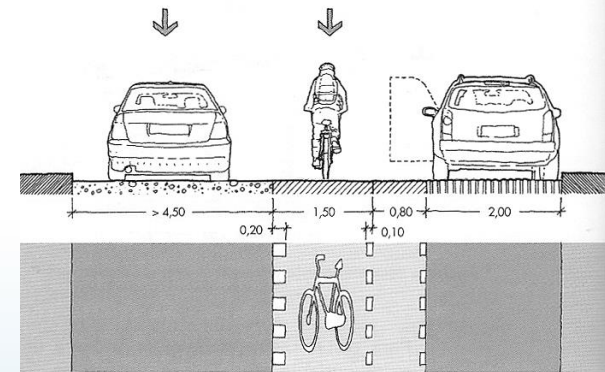
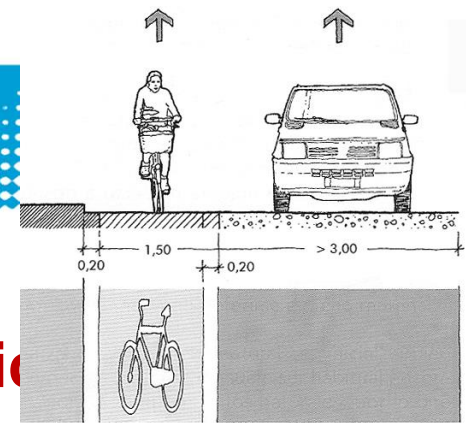
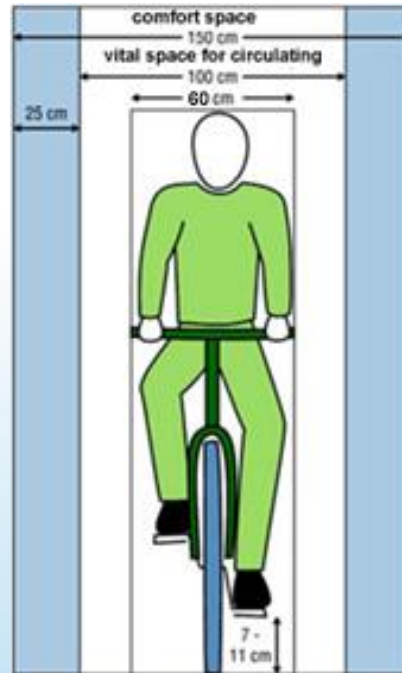
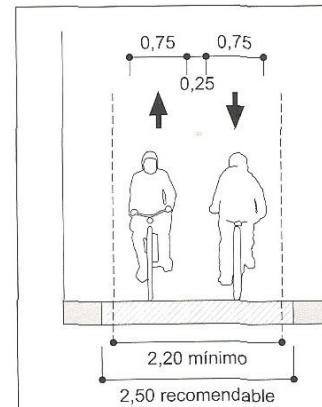
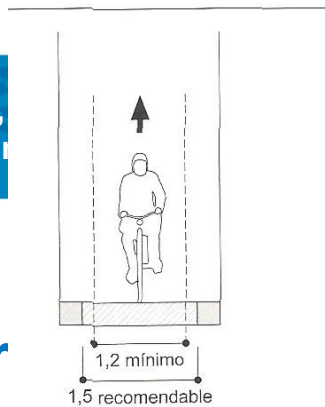

Řešení uličního pr infrastruktura

Šířka cyklopruhu/cyklostezky

- Závisí na prostoru, jaký cyklisté potřebují pro svůj pohyb
- Liší se podle polohy vůči dopravním pruhům pro motorovou dopravu, vůči parkovacím pruhům a chodníkům
- Ačkoliv minimální šířka je 1,00 m (bez značení), ji vhodněji ji rozšířit na 1,40 -1,70 m, zejména když motorová doprava má povolené vyšší rychlosti

Minimální manévrovací prostor pro cyklisty (Zdroj: Guide de bonnes pratiques pour les aménagements cyclables, Centre de Recherches Routières, Belgique, 2009 a Manual de las vías ciclistas de Gipuzkoa, Diputación Foral de Gipuzkoa, 2006)

Řešení uličního prostoru – prvky: **cyklistická infrastruktura**

» skupinové cvičení (týmy po 3-4)

Účastníci dostanou model ulic. Následně musí:

1. Určit, které ulice jsou vhodné pro cyklostezky
2. Vypracovat místní cyklistickou síť a odůvodnit svůj plán
3. Navrhnout koncepční řešení křižovatky, kde na jedné nebo dvou ulicích vedou cyklostezky či cyklopruhy

Řešení uličního prostoru – prvky: **cyklistická infrastruktura**

Křižovatky s cyklopruhy/cyklostezkami – je vhodné

- zpomalit motorovou dopravu
- zvýšit čitelnost/srozumitelnost křižovatky
- zlepšit vzájemnou viditelnost mezi různými skupinami účastníků dopravy

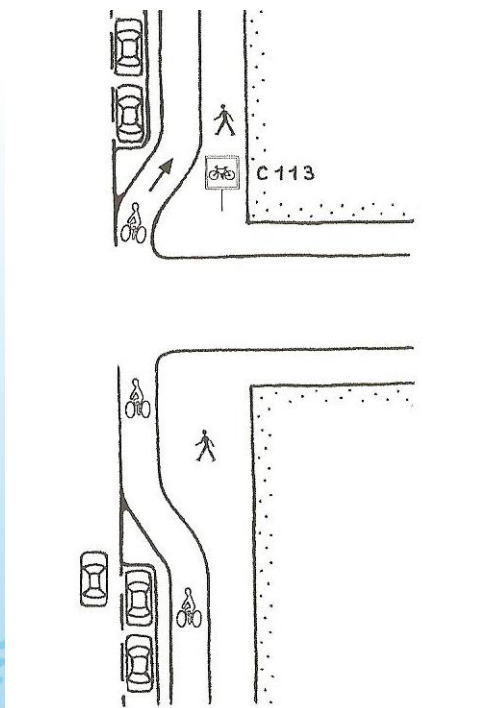
Křižovatky bez světelné signalizace – je vhodné

- zachovat zvýšenou úroveň cyklostezky podél celé křižovatky
- udělat z cyklostezky cyklopruh, nejlépe 20 m před křižovatkou
- Oddálit nebo zcela oddělit cyklopruh od vozovky – toto doporučení platí zejména v méně zalidněných oblastech

Řešení uličního prostoru – prvky: cyklistická infrastruktura

Křižovatky bez světelné signalizace

Z cyklostezky se 20 m před křižovatkou stává cyklopruh.
Ve stejné vzdálenosti od křižovatky končí parkovací pruh pro auta.

(Zdroj : Recommandations pour les aménagements cyclables, CERTU, 2008)

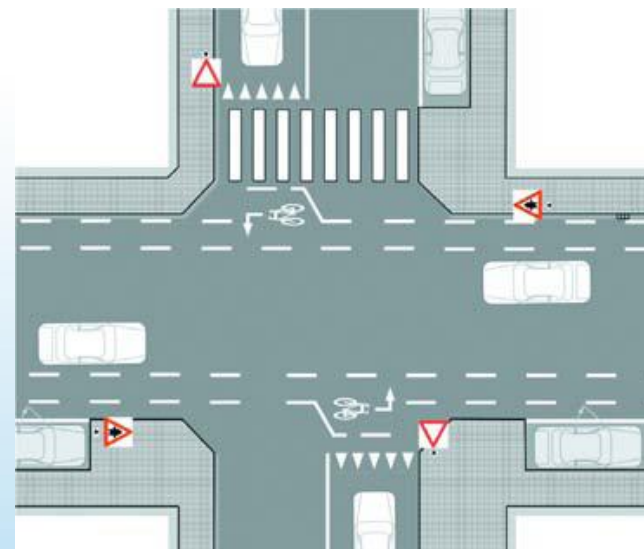

Řešení uličního prostoru – prvky: cyklistická infrastruktura

Křižovatky bez světelné signalizace

Pokud je cyklopruh na hlavní ulici:

- **Cyklopruh ved'te podél celé křižovatky**, opticky ho zvýrazněte jinou barvou
- Povrch cyklopruhu označte cyklistickým piktogramem
- Použijte vhodné značky
- Nepovinné: vybudujte ostrůvek nebo 'sas' – prostor pro cyklisty, kteří čekají při odbočení vlevo

Cycling lanes in intersections (source: "Guide de bonnes pratiques pour les aménagements cyclables », Centre de Recherches Routières, Belgium, 2009)

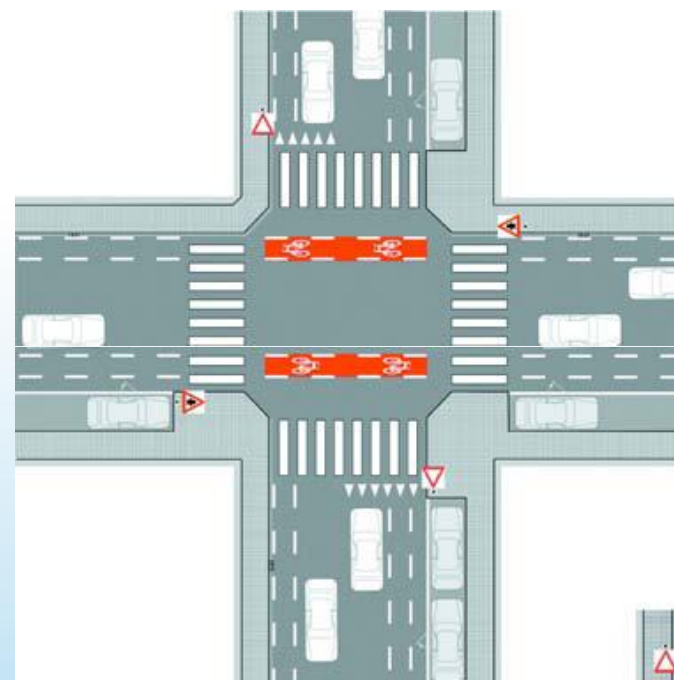

Řešení uličního prostoru – prvky: cyklistická infrastruktura

Křižovatky bez světelné signalizace

Pokud je cyklopruh na vedlejší ulici:

- **Přerušte vyznačený cyklopruh před křižovatkou** (případně před přechodem pro chodce) a **znovu ho obnovte za křižovatkou**
- Povrch cyklostezky označte cyklistickým piktogramem
- Použijte vhodné značky
- Nepovinné: vytvořte ostrůvek nebo 'sas' nebo vizuální značení na asfaltovém povrchu (šířka cca 1,5 – 2,0 m)

Cyklopruhy v křižovatkách – zdroj: “Guide de bonnes pratiques pour les aménagements cyclables », Centre de Recherches Routières, Belgique 2009

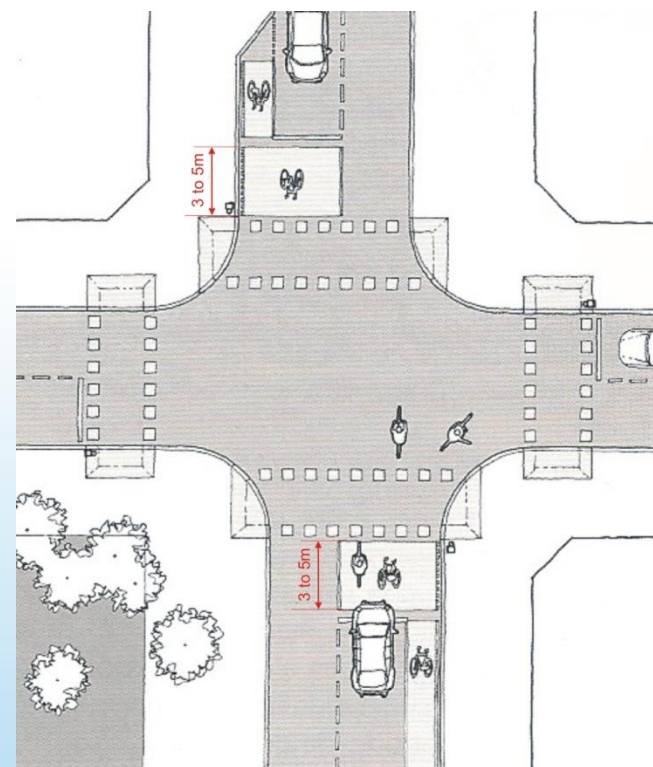

Řešení uličního prostoru – prvky: cyklistická infrastruktura

Křižovatky se světelnou signalizací

3 – 5 m před semaforem a za přechodem pro chodce vybudujte ostrůvek nebo sas

- V tomto prostoru mohou řidiči aut lépe vidět čekající cyklisty, kteří zde mohou dát najevo svůj úmysl odbočit vpravo či vlevo

Cyklopruhy na křižovatce se světelnou signalizací (zdroj: Manual de las vías ciclistas de Gipuzkoa, Diputación Foral de Gipuzkoa, 2006)

Obsah tohoto modulu

I. Definice termínů koncepce uličního prostoru

II. Stručná historie změn, které do vzhledu a uspořádání uličního prostoru přinesla auta

III. Oživení koncepce uličního prostoru

IV. Užitečné modely pro řešení koncepce ulice

Obsah tohoto modulu

Stručná historie změn, které do vzhledu a uspořádání uličního prostoru přinesla auta

- Princip “buňky a tepny”
- Hierarchie ulic – funkční klasifikace a princip inverzní korelace mezi přístupem a pohybem
- Důsledky pro uliční prostor – od sdílení k segregaci
- Změny, které přinesla “automobilová koncepce”

Stručná historie – princip “buňky a tepny”

Během „éry mechanizace“ se rozvoj měst řídil především dvěma principy:

- Větší efektivita díky dělbě práce
- Specializace městských oblastí podobná specializaci a fungování orgánů v lidském těle

- „Organismus města“ byl rozdělen do zón, kterým byla přiřazena konkrétní funkce/využití: obytná, komerční, průmyslová, rekreační atd.
- Spojení mezi zónami zajišťovali „rychlostní ulice“, vyhrazené především autům – uvnitř zón byl pohyb aut omezen

TATO STRUKTURA SE NAZÝVÁ PRINCIP BUŇKY A TEPNY

Stručná historie – princip “buňky a tepny”

Rozvržení buňky

- Groups origins, destinations – **non-movement**

Rozvržení dopravních tepen

- Jsou na okrajích „buněk”
- Nutné pro **hierarchické uspořádání silniční sítě**
- Tato hierarchie je založena na objemu dopravy a účelu cest – **každá úroveň je dendriticky napojena na další**

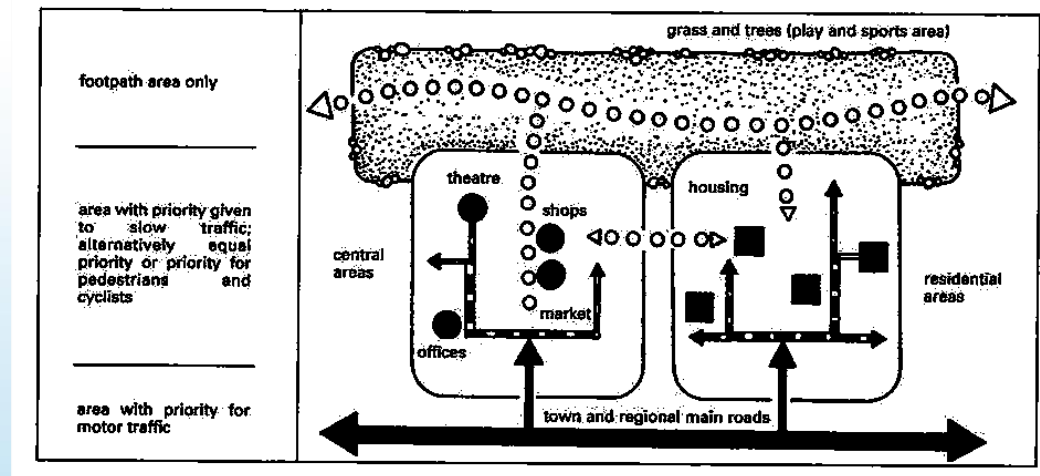

Schéma představující princip buňky a tepny a vzdálenost mezi infrastrukturou pro chodce a hlavními dopravními tepnami (Zdroj: Neufert, Třetí vydání, 2000)

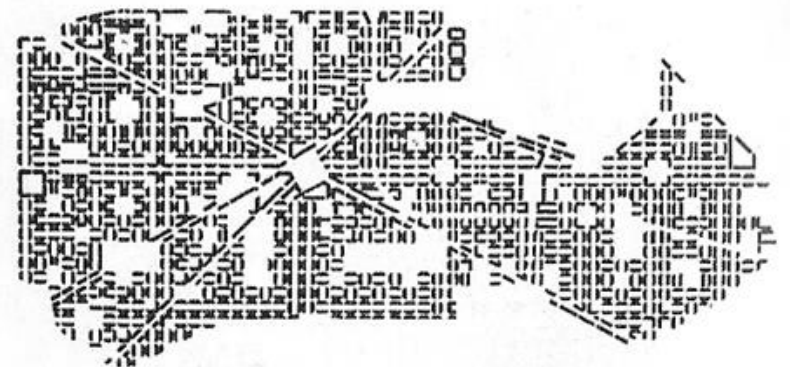
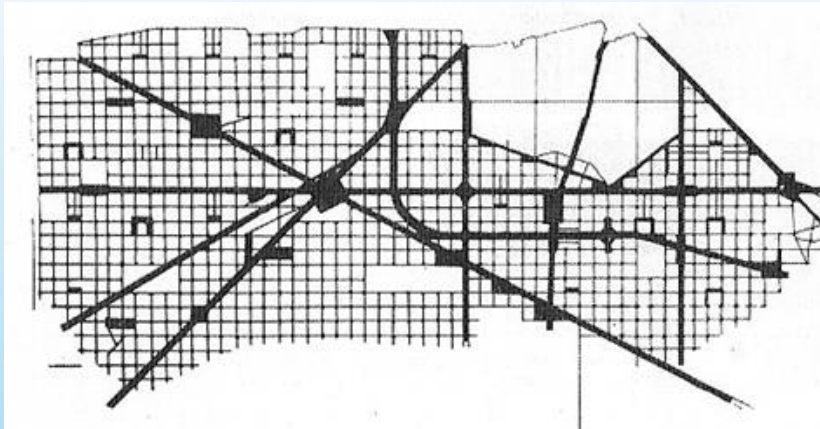

Stručná historie – hierarchie ulic

Plán města Barcelona, navržený I. Cerdou v r.1854 za účelem rozšíření města za hranice starých středověkých hradeb

Plán obsahoval 3 typy ulic:

- Městské silnice neboli transcendentální ulice
- Skutečné městské ulice neboli diagonály
- Jednotlivé městské ulice – dnešní místní ulice

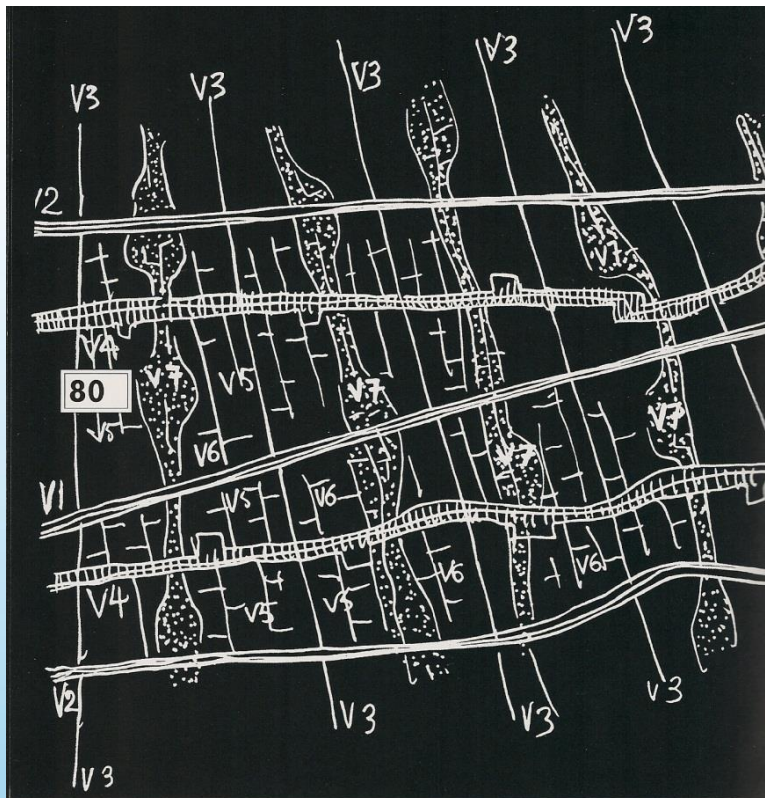

Rozšíření Barcelony, které navrhl I. Cerdà – urbanistická struktura a struktura budov (Zdroj: Cerdà Urbis i Territori, výstavní katalog, Madrid, 1994)

Stručná historie – hierarchie ulic

Plán Atén a Le Corbusierových “7V” (francouzsky “7 voies” – 7 silnic) 1925-1948

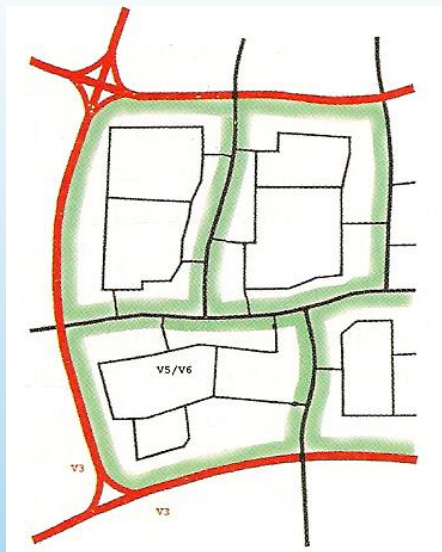
- V1** – silnice pro těžkou dopravu/hustý provoz – protíná vnitrostátní území;
- V2** – hlavní dopravní tepna aglomerace;
- V3** – silnice bez chodníků, výhradně pro automobilovou dopravu, kam nelze otevřít žádné dveře z přilehlých nemovitostí;
- V4** – komerční ulice ve čtvrti uvnitř buňky;
- V5** – silnice pro motorovou dopravu uvnitř buňky;
- V6** – ulice s nízkým rychlostním limitem, která slouží obyvatelům čtvrti, chodcům i vozidlům;
- V7** – ulice v zelených částech buňky, kterou používají cyklisté a chodci.

Chandigar Plan by Le Corbusier – Klasifikace ulic v sedmi kategoriích
(Zdroj: La rue est a nous tous! - The street belongs to all of us!, 2007)

Stručná historie – hierarchie ulic

Syntézu koncepce uličního prostoru a hierarchického systému sítě ulic představil v r.1963 **Buchanan v publikaci Doprava a města („Traffic and Towns“)**. Ukázal, že princip buňky (prostředí, ve kterém žijeme) a dopravní sítě lze promítnout do obecné strategie **proměny městské silniční sítě, kterou jsme zdědili z minulosti**.

- Hlavní síť
- Sector distributors
- Místní síť
- Environmentální oblast

Hierarchie ulic podle C. Buchanana, 1963 (Zdroj: La rue est a nous tous! - The street belongs to all of us!, 2007)

Stručná historie – funkční klasifikace a inverzní korelace mezi přístupem a pohybem

V polovině šedesátých let minulého století byl pod názvem **FUNKČNÍ KLASIFIKACE** vytvořen systém ulic založený na **úplném oddělení pohybu a přístupu**.

Systém byl přijat do běžné praxe a **používáme ho dodnes**.

- Jde o typologii ulic podle pohybu vozidel a přístupu do přilehlých nemovitostí a podle funkcí, které by ulice měla zastávat.
- **VZTAH MEZI TĚMITO DVĚMA FUNKCEMI JE NEPŘÍMÁ ÚMĚRA – ČÍM VYŠŠÍ STUPEŇ DOPRAVNÍ FUNKCE, TÍM NIŽŠÍ STUPEŇ FUNKCE PŘÍSTUPOVÉ**

Funkční klasifikace a jejich vztah (Zdroj: Regional Plan Association, http://www.rpa.org/images/FRP_Radburn.jpg)

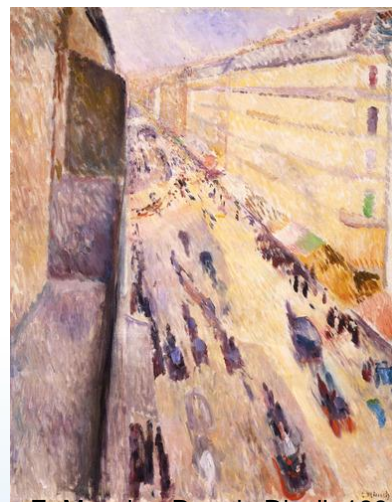

Stručná historie – od sdílení k segregaci

Předtím, než auta byla všudypřítomná a systém ulic prošel hierarchizací:

- Chodci, cyklisté, povozy, tramvaje a automobily **společně sdílejí prostor ulice** – uliční prostor využívají rovnoměrně
- Ulice byla
  - Společenský prostor – kde se lidé potkávají a hovoří spolu
  - Prostor pro směnu a obchod – kde se setkávají obchodníci a zákazníci a sjednávají obchody

Ulice podporuje zdvořilost a pohostinnost obyvatel a aktivitu města

E. Munch – Rue de Rivoli, 1891

C. Monet – Bd. De Capicines, 1873

Stručná historie – od sdílení k segregaci

Poté, co podíl automobilové dopravy vzrostl:

- Výrazné zvýšení počtu dopravních nehod a úmrtí v jejich důsledku
- Řešení: oddělit od sebe jednotlivé způsoby dopravy, aby nedocházelo ke zbytečné interakci a kolizím

Pro koncepci ulice to znamenalo následující:

- **1. separace** uličního prostoru – každý druh dopravy má svůj vyhrazený **dopravní koridor**: chodci chodníky, auta vozovky, tramvaje koleje atd.
  - “klasická separace uličního prostoru” – doprava **nesdílí prostor spravedlivě, ale používá ho společně**
- **2. separace** – každý druh dopravy má **vlastní oddělený prostor** – úplná **separace** – auta se pohybují na vyhrazených dopravních sítích, které tvoří dálnice, rychlostní silnice atd., kam je vstup chodců zakázán, a chodcům patří prostor nad pohybující se dopravou – **přísná segregace**

Stručná historie – od sdílení k segregaci

Ve starobylých centrech měst, kde nelze uplatnit přísnou hierarchii ulic, byl řešením kompromis v podobě selektivního rozšíření starých ulic, zákazu zastavení či odbočení atd. – plynulost motorové dopravy má prioritu před chodci

- Vztah nepřímé úměry mezi přístupem a pohybem/dopravou znemožňuje, aby ulice měly jak vysoký stupeň přístupové funkce, tak vysoký stupeň dopravní funkce
- **MOŽNOST MÍT VE MĚSTĚ “SDÍLENÉ ULICE” JE VYLOUČENA**
- Ačkoliv v hierarchické klasifikaci má svůj význam jak přístup, tak pohyb, je zřejmé, že hlavní důraz (pokud jde o prostor, konstrukční záměry a financování) je kladen na pohyb/ dopravu.

Stručná historie – změny, které přinesla *motorová doprava*

Jane Jacobsová použila termíny “**eroze města**” a “**opotřebení automobilovou dopravou**”, aby popsala kumulativní účinek automobilové dopravy

Termín „eroze ulice“ znamená **roztržštění uličního prostoru**

→ PŘÍKLADY “EROZE ULICE”

1. Auto jako objekt

- Ulice výrazně změnila svůj vzhled kvůli **velkému množství aut**, které zaplnilo uliční prostor
- **Klasickou geometrii** či profil (front and ground) ulice **narušují řady zaparkovaných a pohybujících se aut**

Starobylé centrum města Bukurešť v r.2005 (Zdroj: O.Stepan)

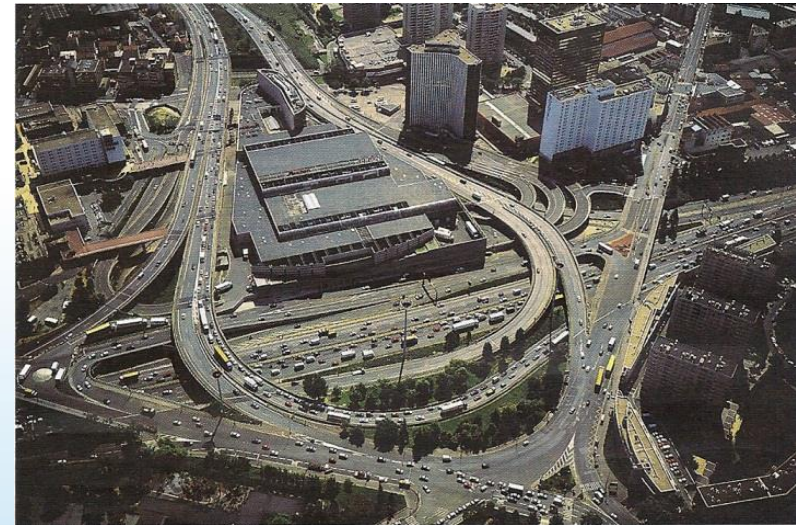

Stručná historie – změny, které přinesla *motorová doprava*

2.1 Zařazení nových rychlostních komunikací, např. dálnic atd.

2.2 Zdokonalení stávajících ulic:

- a. **Rozšíření pruhů/ulice** – ve prospěch plynulosti, bezpečnosti a vyloučení kolizí
- b. Důsledek opatření a. – **zúžení chodníků, rušení cyklopruhů, středových ostrůvků atd.**

Bagnolet gate on the east side of the Paris ring-road "Périphérique" – sample of highway and motorway intersection (Source: *Paysages en mouvement*, 2005)

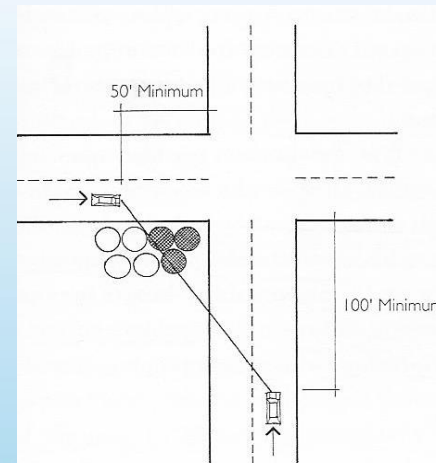
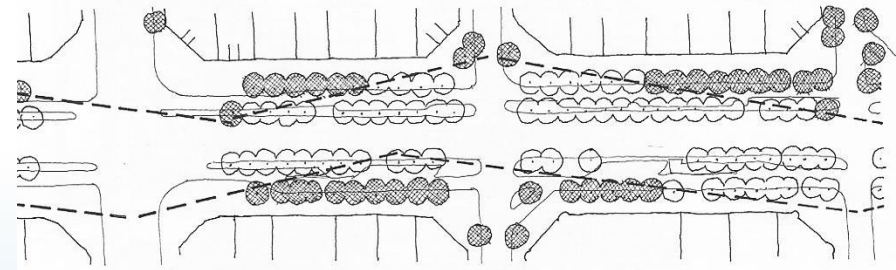

Stručná historie – změny, které přinesla *motorová doprava*

c. **Chodníky, mediány, stromořadí** – omezené na křižovatkách, kde je **poloměr obrubníku upravený** tak, aby řidiči při odbočování **lépe viděli** ⇒ vozovka získává víc prostoru

d. **Stromořadí** – omezení délky či hustoty, větve, které vadí řidičům ve výhledu, jsou odstraněny – zejména na křižovatkách

e. **Pouliční osvětlení** zajišťovalo lepší viditelnost jak na vozovce, tak na chodníku – **nahradily ho vysoké sloupy světla**, které osvětlují pouze vozovku

Důsledek uplatnění norem pro viditelnost na ulici se středovými ostrůvkami (nahore); viditelnost a odstranění stromů (dole) (Zdroj: The boulevard book, 2002)

Stručná historie – změny, které přinesla *motorová doprava*

3. „Les“ dopravních značek a signalizace v uličním prostoru

Stručná historie – změny, které přinesla *motorová doprava*

Prostor mimo vozovku = **zbývající prostor** pro objekty, které by bránily pohybu vozidel

Dopravní značky, semaforey, sloupky, zábradlí, krabice kabelového vysílání, rozvodné skříně, poštovní schránky = „**všehochut**“ v ulicích

- ⇒ Chodníky na ústupu
  - ⇒ Rozhled chodců a efektivní šířka se významně omezují
  - ⇒ Ovlivněn pohyb chodců

Stručná historie – změny, které přinesla *motorová doprava*

4. Vztah mezi průčelím domu, významem ulice a šířkou se mění/obrací

Konvenční design ulice

- Vzhled ulice určuje **průčelí budov**
- **Význam** ulice určuje **výška a zdobnost** jejích budov

„Hierarchický“ design ulice

- Význam ulice určuje její **dopravní kapacita, která se nachází v nepřímé úměře ke stavební kapacitě**

1. Budovy jsou zastrčené do pozadí – **absence domovních průčelí**

⇒ **Nezastavěné pásy** podél silnice = prostor pro úpadek - zločinnost

2. „Pomalá“ **geometrie** líných křivek a úhlů viditelnosti – nereaguje na různé ohrazení pozemků a různé materiály a struktury

⇒ **Vzhled ulice není vstřícný a přátelský** k uživatelům, kteří se pohybují nízkou rychlostí

Stručná historie – změny, které přinesla *motorová doprava*

5. Prostor ulice zabírá stojící a pohybující se automobilová doprava

Významnou část veřejného prostoru přebírá parkování pro automobily, ať už betonové vícepodlažní konstrukce nebo nadzemní prostory

⇒ Vzhled ulice ovlivňuje především parkování na ulici a nadzemní parkoviště

⇒ Cyklisté a chodci tak získávají pocit, že se pohybují v moři aut

Stručná historie – změny, které přinesla *motorová doprava*

- » Domníváte se, že „motorizovaný design“ přinesl do koncepce a vzhledu ulice i další důsledky?
- » Existují ve vašem městě/obci i další důsledky, které nebyly popsány v této prezentaci? Popište je prosím.

Obsah tohoto modulu

I. Definice termínů koncepce uličního prostoru

II. Stručná historie změn, které do vzhledu a uspořádání uličního prostoru přinesla auta

III. Oživení koncepce uličního prostoru

IV. Užitečné modely pro řešení koncepce ulice

Důvody, proč znovu přemýšlet nad koncepcí ulice

Plynulost dopravy – dopravní zácpy – indukce dopravy – mizení dopravy

Budování jedné dálnice za druhou se ukázalo jako neúčinné – jde o generátor dalšího provozu, ne faktor podporující plynulost

Samotná existence nové dopravní komunikace stimuluje růst dopravního provozu = tento fenomén se nazývá indukce dopravy – jasně se projevila v případě většiny nových silnic (M25 – okružní dálnice kolem Londýna)

Současně však...

Omezení přístupu na silnice snižuje objem dopravy – měření celkového objemu dopravy odhalila velký pokles = **fenomén, který se nazývá evaporace/mizení dopravy**

Důvody, proč znovu přemýšlet nad koncepcí ulice

Separace - sdílení

Uvnitř města jsou **pozemky drahé a vzácné** a z **velké míry zabrané/obsazené**
⇒ **Je obtížné nebo dokonce nemožné naplánovat a realizovat oddělený prostor/pruh** pro každý druh dopravy nebo skupinu uživatelů

Z toho důvodu....

Bylo nutné **znovu přehodnotit** hierarchický systém ulic a přísné rozdělení uličního prostoru.

- ⇒ **Smíření mezi automobilovou a jinou dopravou**
  - ⇒ **Znovuobjevení „klasické ulice“ a sdíleného prostoru**

Důvody, proč znovu přemýšlet nad koncepcí ulice

Bezpečnost a zdraví

Bezpečnost

- **Otázky ohledně bezpečnosti, které přinášejí konstrukční normy konvenčních rychlostních silnic**
  - Studie prokázaly, že stupeň nehodovosti ve městech není přímo úměrný míře přímého dopravního přístupu z pozemků a prostor, které jsou otevřené do hlavní silnice
  - Alan Jacobs – **víceúčelové bulváry**, které mixují funkci přístupovou a tranzitní, **nejsou o nic méně bezpečné než běžné ulice**
- **Otázky ohledně zvyšování bezpečnosti, které přináší kvalitativní úpravy silnice/ulice**
  - Studie prokázaly, že **standardizované silnice zvyšují pocit pohodlí řidičů a snižují jejich stupeň opatrnosti**

Důvody, proč znovu přemýšlet nad koncepcí ulice

Bezpečnost a zdraví

Zdraví

Nadměrné sezení je nejčastější příčinou nemocí v průmyslových částech světa (cukrovka, kardiovaskulární choroby, rakovina, chronické obstrukční nemoci plic)

Hierarchické rozložení ulic na předměstí favorizuje plynulost motorové dopravy a **posiluje životní styl závislý na automobilech**, což v důsledku **oslabuje návyk každodenní fyzické aktivity a aktivních způsobů dopravy**

Důvody, proč znovu přemýšlet nad koncepcí ulice

Vnímání a chování zúčastněných stran

Obyvatelé

Začínají protestovat proti dopravní infrastruktuře, která zasahuje do jejich “**domácího území**” – znečištění a devastace prostředí a kulturního dědictví

⇒ Studie D. Appleyarda v San Francisku ukázala, jak motorová doprava ovlivňuje naše vnímání ulice a následně i naše chování

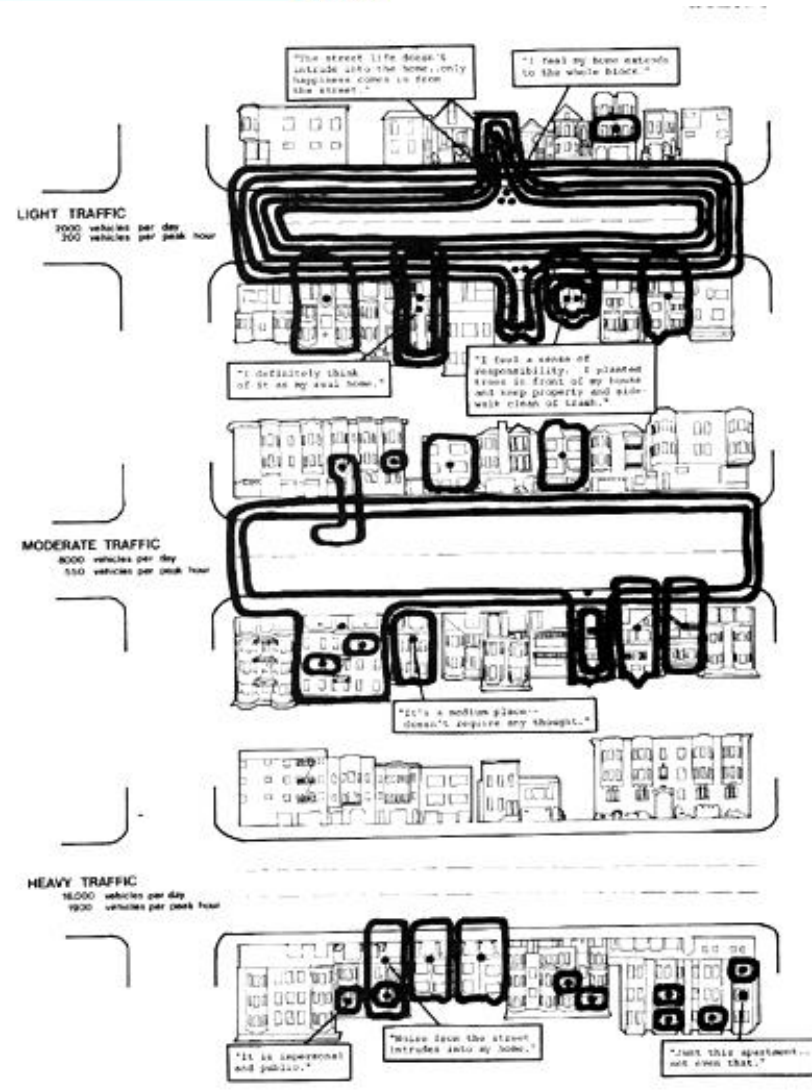
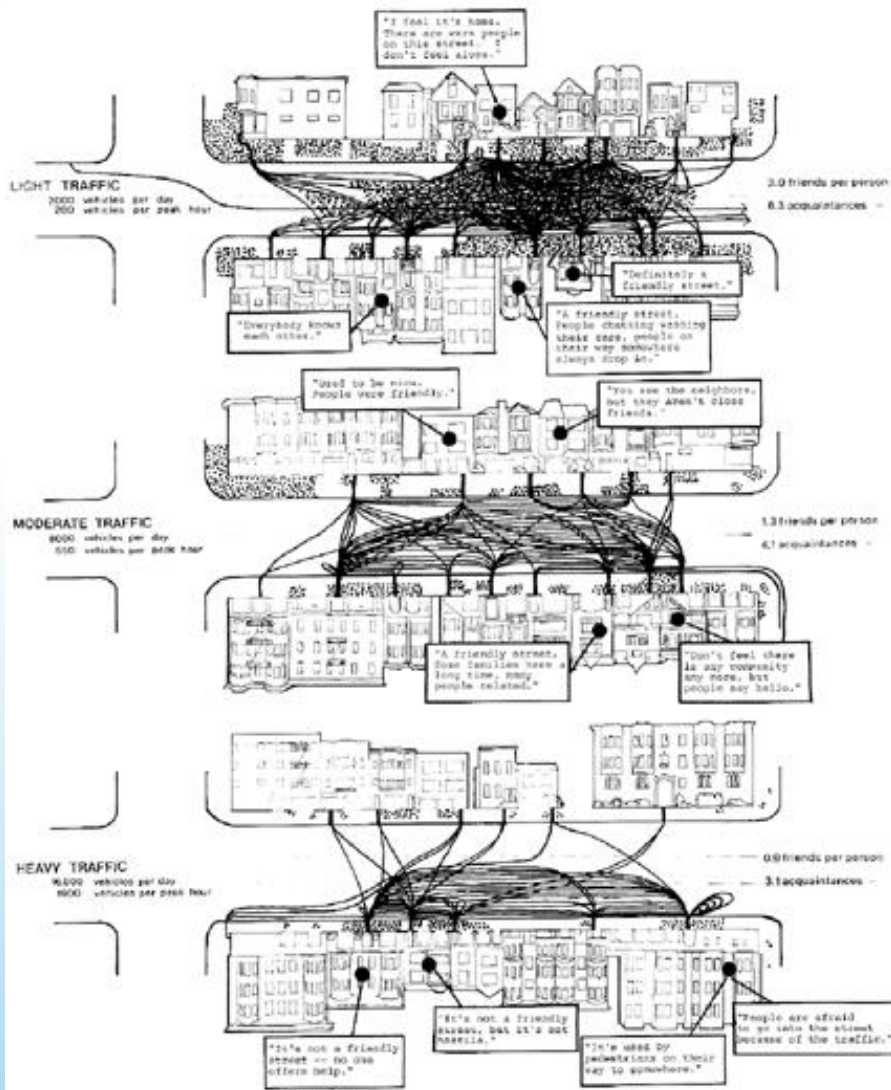
Majitelé obchodů

Pochopili, že pokud chtějí nalákat víc zákazníků, **musí se přizpůsobit procházejícím chodcům** – kolemjdoucí musí mít chuť se zastavit a nakoupit

5

Street design, streetscape and traffic calming

San Francisco. Sousedství a návštěvy na třech ulicích: čáry ukazují, kde lidé podle svého vyjádření mají přátele nebo známé. Tečky ukazují, kde se lidé shromažďují (vlevo); Domácí teritorium na třech ulicích: čáry ukazují oblasti, které lidé označili jako své domácí teritorium (vpravo) (Zdroj: Livable Streets, Appleyard, 1981)

Obsah tohoto modulu

I. Definice termínů koncepce uličního prostoru

II. Stručná historie změn, které do vzhledu a uspořádání uličního prostoru přinesla auta

III. Oživení koncepce uličního prostoru

IV. Užitečné modely pro řešení koncepce ulice

Užitečné modely pro řešení koncepce ulice

1. Návrat k propojení **nadzemních tras pro pěší s dopravními komunikacemi** – **znovuobjevení konvenční ulice** s obousměrným provozem, chodníky, přechody pro chodce i s venkovním tržištěm
  - Použití zejména v případě **rozsáhlých obytných projektů** (ve Francii pod názvem “grandes ensembles”) = **otevření obytných enkláv**
  - **Místo aby byla v plánech vytlačena pryč, stala se doprava řešením, jak ji umístit do vnitřního města**

Užitečné modely pro řešení koncepce ulice

2. Rychlostní komunikace v městských centrech – tento proces lze vrátit zpět

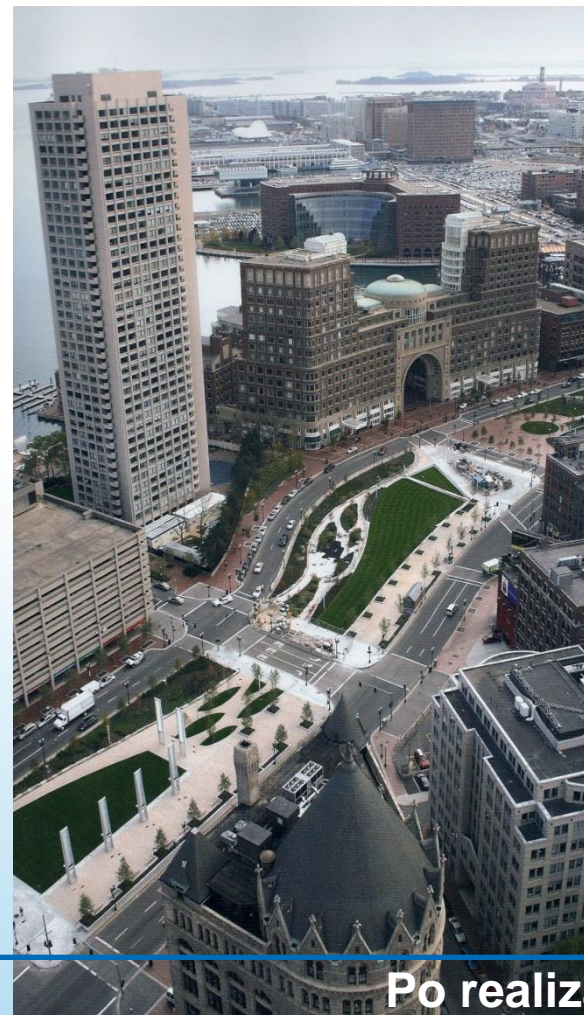
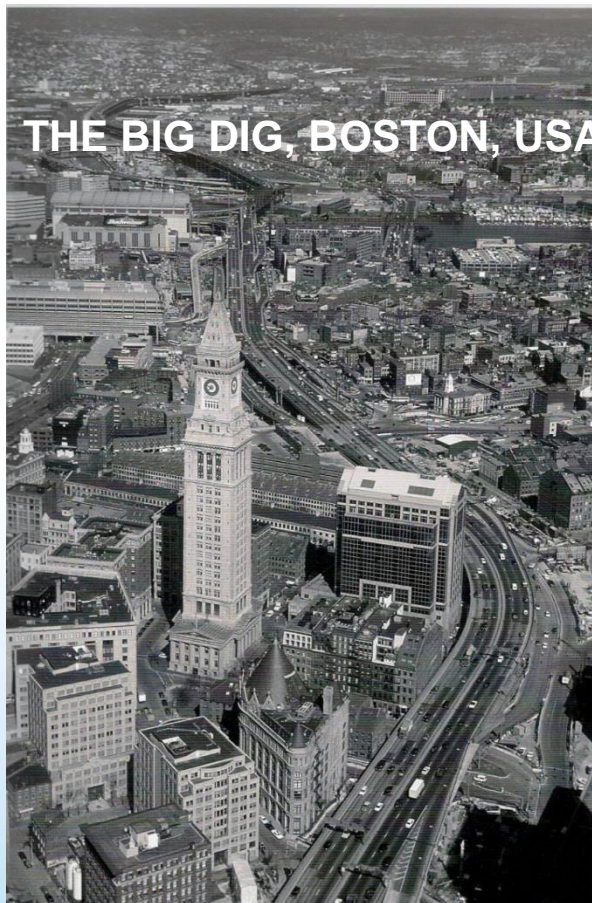
- **Nahrazení dopravních tepen ulicemi, které jsou určeny pro koexistenci chodců, cyklistů a zaparkovaných i jedoucích vozidel**
  - a. “Ukrytí“ dálnic v podzemních tunelech (nejnákladnější: The Big Dig, Boston; nejokázalejší: The Concrete Collar, Birmingham)
  - b. Přehodnocení významu městských bulvárů – zabránit jejich degradaci a přeplněnosti – unikátní prostory, kde už principy koexistence prošly zkouškou času (bulváry v Paříži a Barceloně, některé v Londýně)

5

Street design, streetscape and traffic calming

THE BIG DIG, BOSTON, USA

Před realizací

Projekt

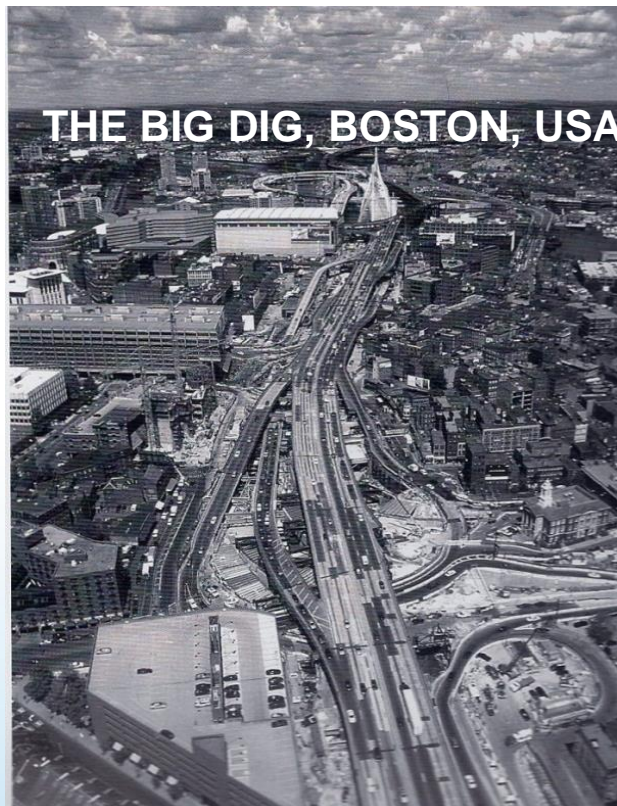
Po realizaci

(Zdroj: *The public chance -Nuevos paisajes urbanos - New urban landscapes*, 2008)

5

Street design, streetscape and traffic calming

(Zdroj: *The public chance -Nuevos paisajes urbanos - New urban landscapes, 2008*)

Před realizací

Realizace

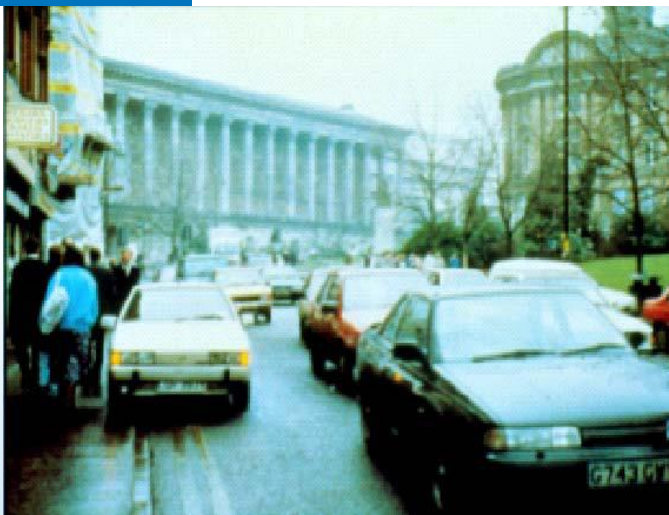
Po realizaci

THE CONCRETE COLLAR, BIRMINGHAM, Velká Británie

1990

2000

Prostor náměstí Centenary v r.1990 před rekonstrukcí a v r.2000 po odstranění betonu (Zdroj: Walk 21)

5

Street design, streetscape and traffic calming

THE CONCRETE COLLAR, BIRMINGHAM, Velká Británie

Figure 5.2: Proposed Spatial Structure of the city centre

- existing central area uses
- proposed expansion of central area uses
- transition zone and corridors
- other areas of transformation

Poté

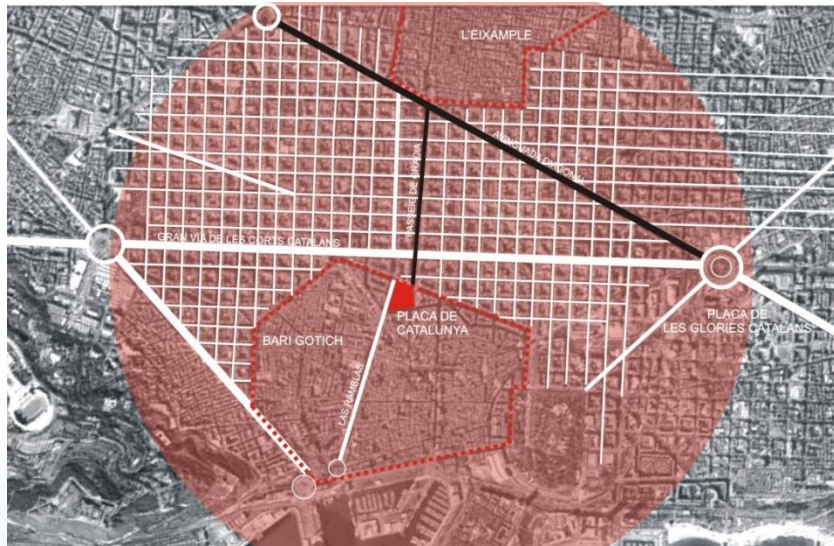
(Zdroj: web Birmingham City Hall)

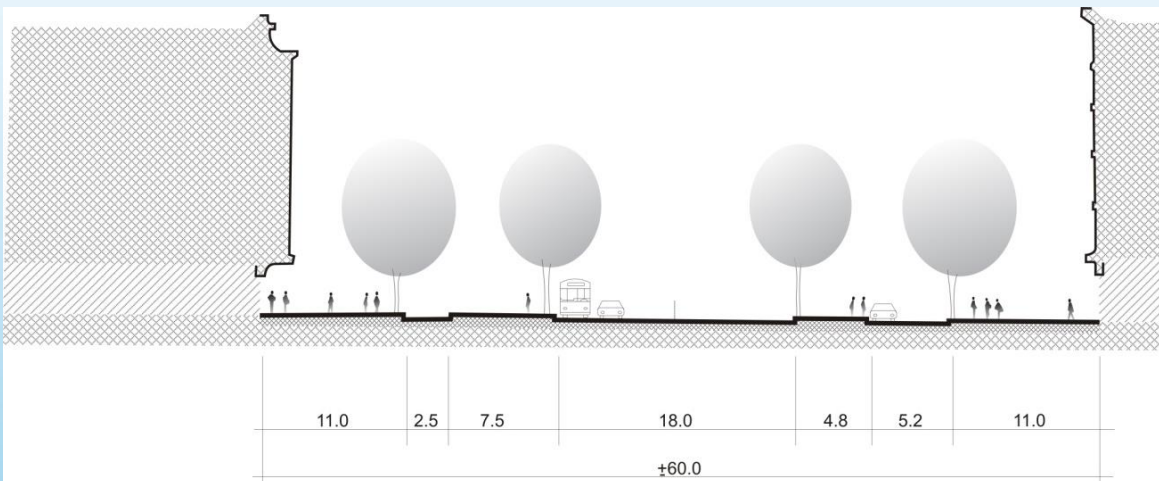
5

Street design, streetscape and traffic calming

Passeig de Gràcia, Barcelona

(Zdroj: plány a nákresy O. Stepan, foto O. Stepan)

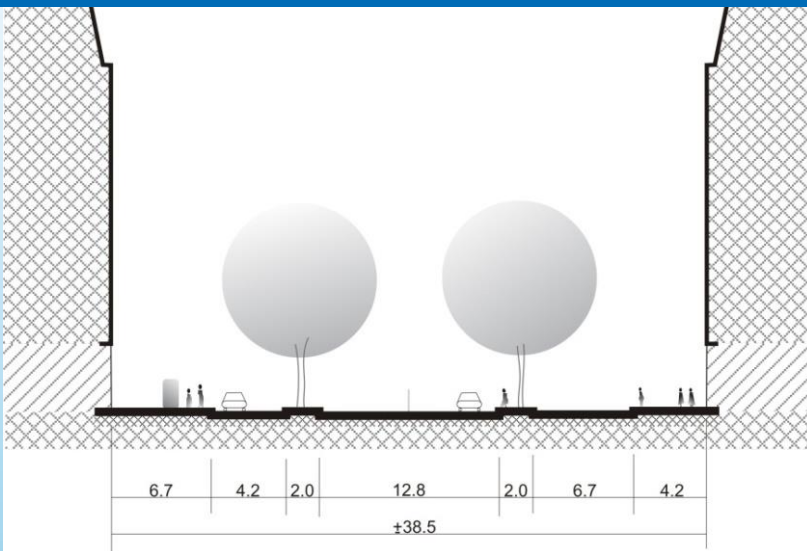
5

Street design, streetscape and traffic calming

Avenue Montaigne, Paříž

Užitečné modely pro řešení koncepce ulice

3. Jak sladit různé rychlosti jednotlivých uživatelských skupin

Přijmout opatření, která **fyzicky nebo psychologicky přinutí řidiče zpomalit**

- Rychlostní limity 20-30 km/h se nejprve zavedly v rezidenčních oblastech, poté se rozšířily i na řádově vyšší ulice/silnice v nebytových oblastech
- Všechna tato opatření se nazývají **dopravně zklidňující opatření**

Dopravně zklidněná zóna a sdílený prostor jsou v kontrastu se standardizovaným a předvídatelným prostředím – jejich cílem je omezení rychlosti a pozorná jízda řidičů, kteří vnímají prostor a lokalitu

Užitečné modely pro řešení koncepce ulice

Opatřeními na zklidnění dopravy se budeme podrobně zabývat dále, navíc **... mohou vás inspirovat ve vašich miniprojektech**

Co je to miniprojekt?

- Malý realizační projekt, kterým uplatníte v praxi znalosti nabyté v tomto i v dalších vzdělávacích modulech
- Může se jednat o projekt nebo část projektu, na kterém již pracujete
- Můžete pracovat v týmu po max. 3-4 osobách
- Musíte ho předložit v podobě akčního plánu

Užitečné modely pro koncepci uličního prostoru

- **Dopravní zklidnění**
- Zóna 30
- Sdílený prostor
  - The “wonerf” / Home zones / Residential areas
  - Begegnungszonen – Encounter zone – Zone de rencontre
  - The “berner model”
  - Bicycle boulevard
- Nízkonákladová a snadno realizovatelná opatření

Dopravní zklidnění

“V dopravním zklidnění jde o kombinaci převážně fyzických opatření, která snižují negativní dopady motorové dopravy, mění chování řidičů a zlepšují podmínky pro dopravu bezmotorovou” (Institut dopravního inženýrství – *ITE Definice zklidňování dopravy*)

...ale měli bychom ho chápat jako komplexnější koncepci, která zahrnuje všechny typy iniciativ, jejichž cílem je řídit prostor ulice tak, aby z něj měli prospěch uživatelé bezmotorové dopravy

- Ranná opatření se zaměřují spíš na fyzikální zákony a na detaily (zaměření na jednu nebo několik ulic)
- Pozdější opatření spoléhají na psychologii člověka a mají tendenci se šířit do rozlehlejších oblastí, případně se jejich užití liší podle charakteristických podmínek v jednotlivých městech

Dopravní zklidnění

Tento materiál se zaměřuje na fyzická opatření, která snižují objem a rychlost motorové dopravy

...tato opatření by však měla být doplněna o programy, které zahrnují:

- Důraznější vymáhání ze strany policie
- Ukazatele rychlosti
- Rychlostní radary/hlídky ve čtvrtích měst
- Místní kampaně o bezpečnosti dopravy

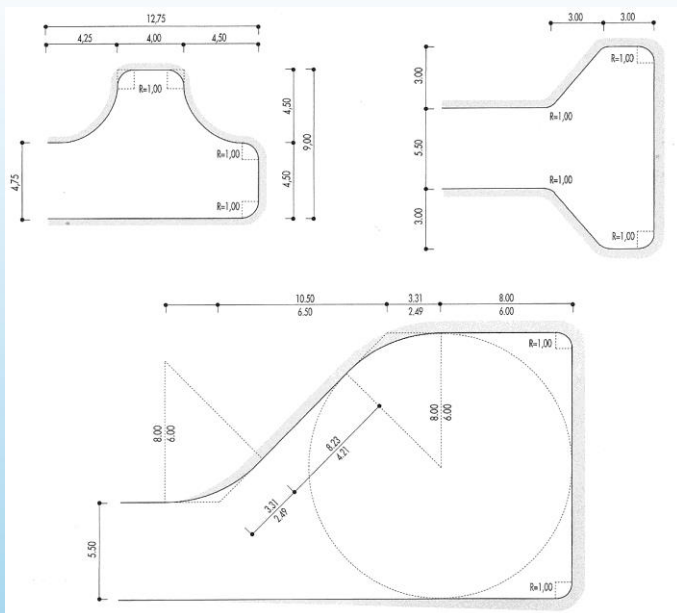
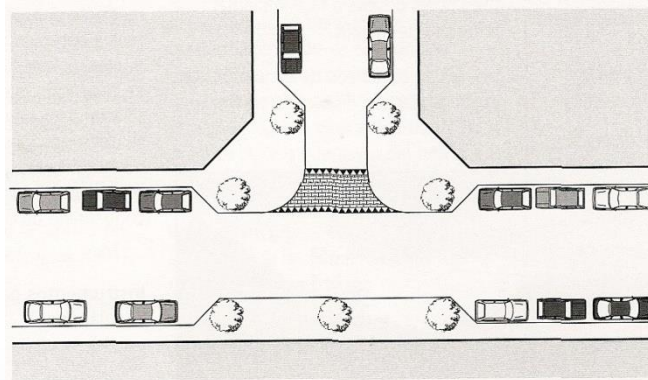
Většina zařízení ke zklidnění dopravy má vliv jak na rychlost, tak na objem dopravy, do příslušné kategorie je však řadíme podle dominantního účinku:

- **Zařízení s vlivem na objem dopravy:** úplná nebo částečná uzavírka ulice, odchylovače různého typu, median barriers a nucené odbočení – **hlavním účelem je omezit/zrušit tranzitní dopravu**
- **Zařízení s vlivem na rychlost dopravy:** zpomalovací prahy, vyvýšené křižovatky, kruhové objezdy, šikany, chokers, lateral shifts, and realigned intersections – **hlavním účelem je zpomalit dopravní provoz**

Dopravní zklidnění – opatření na kontrolu objemu dopravy

a. Úplná uzavírka ulice

Londýn

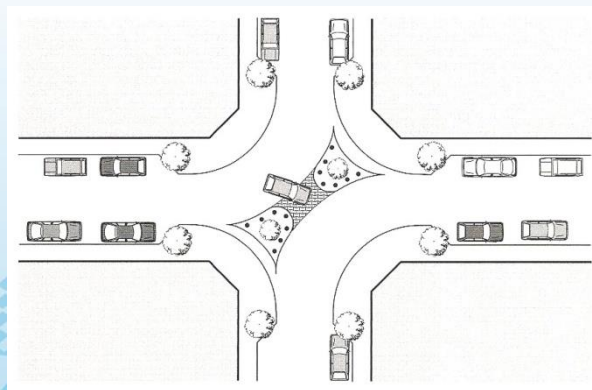
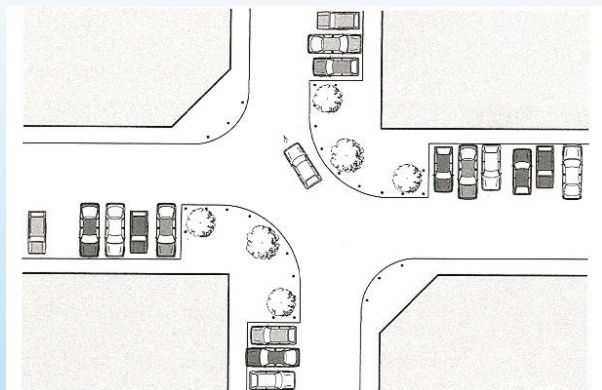

Úplné uzavírky ulic – cul de sac (Zdroj: Calmar el trafico – Pasos para una nueva cultura de la movilidad urbana, Gobierno de Espana, 2008 a Espaces Urbaines, 2003)

Dopravní zklidnění – opatření na kontrolu objemu dopravy

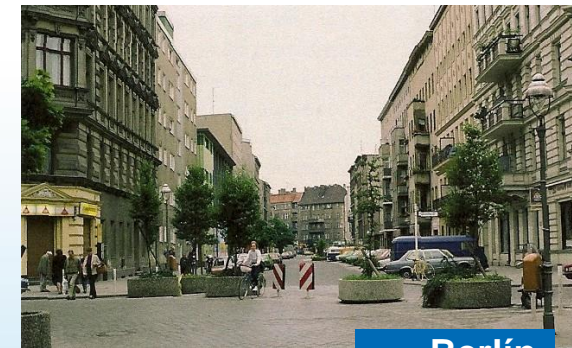
- b. Poloviční uzavírka – částečná uzavírka nebo uzavírka jednoho směru – Semi-diverter
- c. Diagonal diverters
- d. Median barriers

Zleva doprava: poloviční uzavírky, diagonal diverters (Zdroj: Calmar el trafico – Pasos para una nueva cultura de la movilidad urbana, Gobierno de Espana, 2008)

Pimlico, Londýn

Berlín

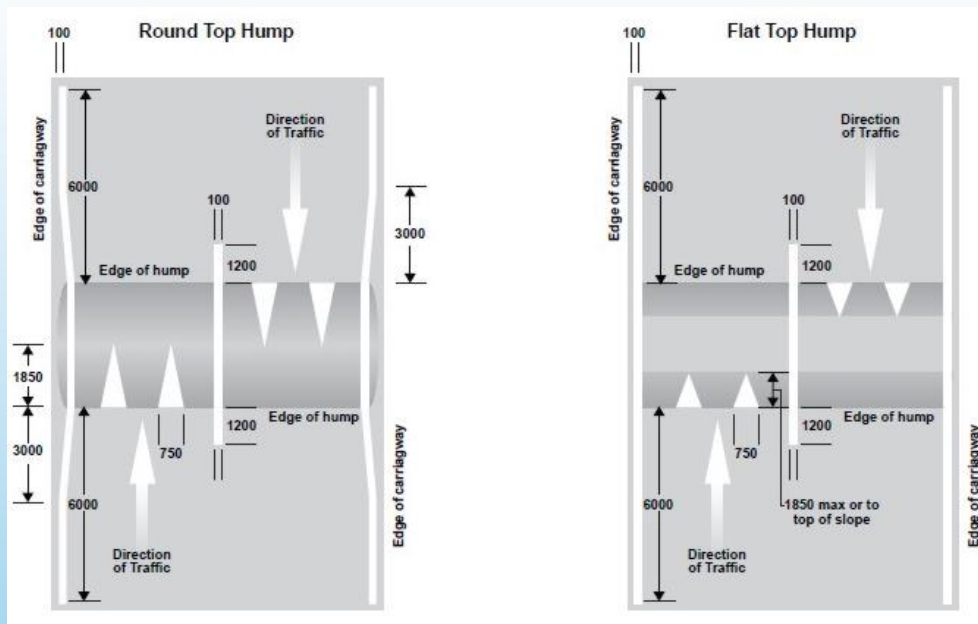
Somers Town, Londýn

Dopravní zklidnění – opatření na kontrolu rychlosti dopravy

a. Zpomalovací práh

- konstrukční rychlost 20-30 km/h
- liší se ve výšce, délce a tvaru
- obvyklá délka je 3,5 m

Oblast v Paříži

Technické údaje a fotografie zpomalovacích prahů
(Zdroje: Local Transport Note1/07- Traffic calming,
Department for Transport, březen 2007 a O. Stepan)

Dopravní zklidnění – opatření na kontrolu rychlosti dopravy

Video o využití zpomalovacích prahů a o tom, jak obyvatele čtvrti obtěžuje motorová doprava, najdete na tomto odkazu:

http://www.youtube.com/watch?v=_Kn4iFMBWzU

Dopravní zklidnění – opatření na kontrolu rychlosti dopravy

- b. Speed tables
- c. Vyvýšené přechody pro chodce
- d. Vyvýšené křižovatky
- e. Chodníky se strukturovaným povrchem

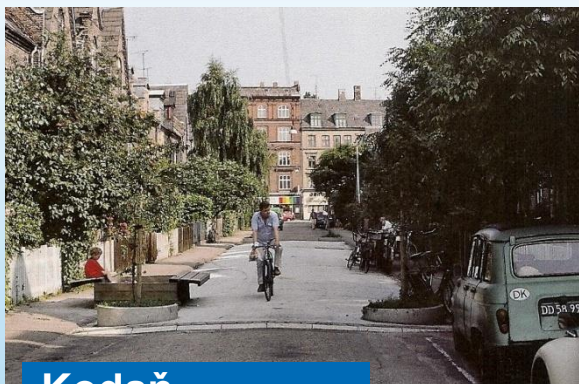
Oblast v Paříži

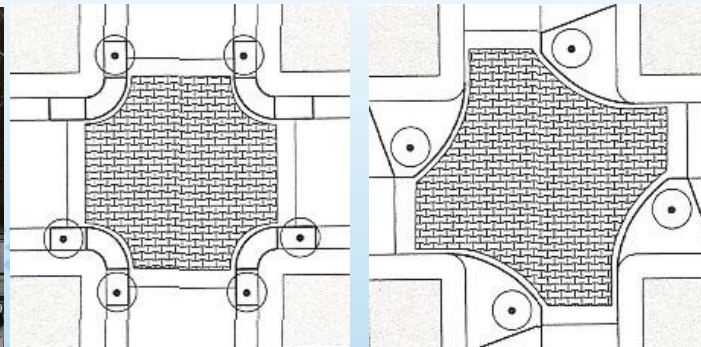
Kodaň

Příklady vyvýšených přechodů pro chodce (Zdroj: O, Stepan a Walk 21, Thorton, B. Guidance on Walking Audits – školící materiály Active Access Project)

Kodaň

Ooststellingwerf

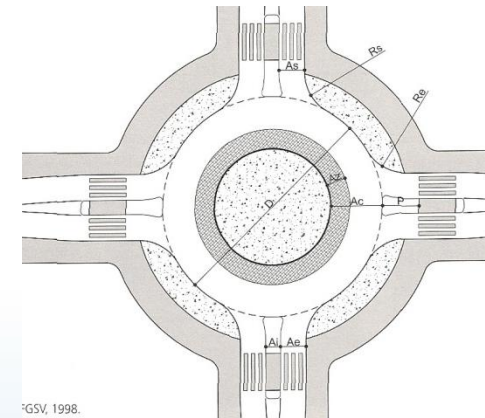
Zleva doprava: speed tables, vyvýšené křižovatky, chodníky se strukturovaným povrchem (Zdroj: Calmar el trafico – Pasos para una nueva cultura de la movilidad urbana, Gobierno de Espana, 2008)

Dopravní zklidnění – opatření na kontrolu rychlosti dopravy

a. Okružní křižovatky

- Vyvýšené ostrůvky na křižovatce
- Většinou na každém příjezdu řízené značením YIELD
- Obavy o cyklisty

GSV, 1998.

b. Kruhové objezdy

- Stejně jako na okružních křižovatkách (a.) i zde doprava cirkuluje kolem ostrůvku
- Používají se na ulicích s vyšší hustotou dopravy než okružní křižovatky
- **Než vjede do křižovatky, musí příjezdějí doprava čekat na mezeru v dopravním proudu** – na rozdíl od původních okružních křižovatek, kde proud dopravy vjížděl ve vysoké rychlosti do křižovatky, kde auta musela kličkovat
- U vjezdu nutná přednost v jízdě pro dopravu uvnitř – staré okružní křižovatky fungují na přednosti v jízdě pro příjezdějí dopravu – pokud jejich průměr není velký, hustota dopravy bývá vysoká

Okružní křižovatka (vlevo) kruhový objezd (vpravo)

Roundabout (Source: www.eltis.org)

5

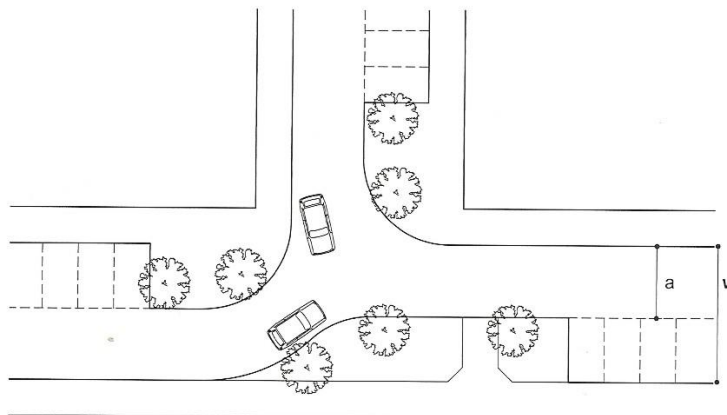

Street design, streetscape and traffic calming

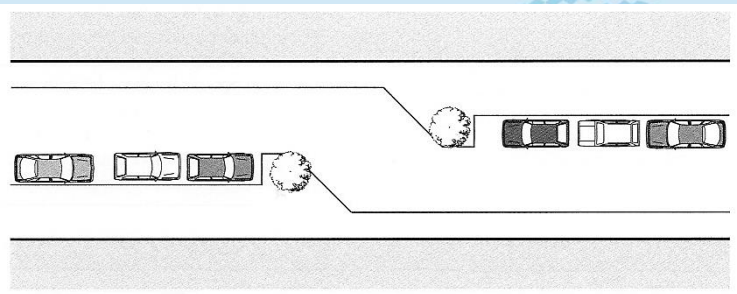
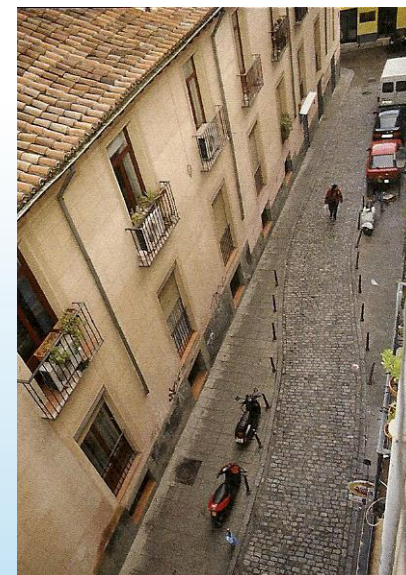
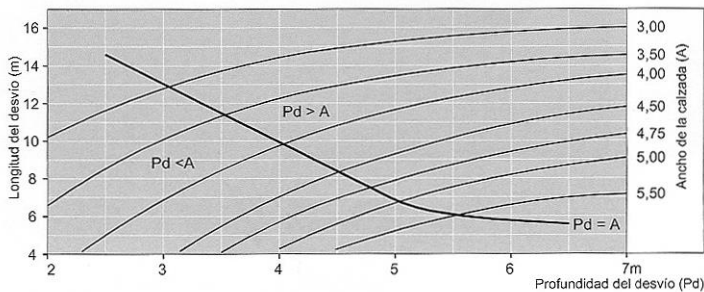
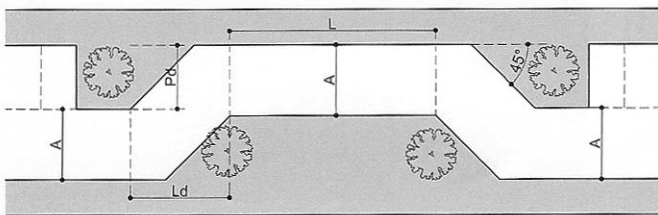
Dopravní zklidnění – opatření kontroly rychlosti dopravy

c. Realigned intersections

d. Dopravní šikany

$a = 4,50 - 5,00$ m en calles de doble sentido
 $= 5,50 - 6,00$ m si además circulan autobuses

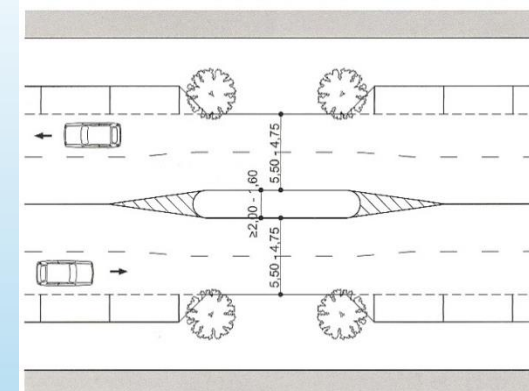
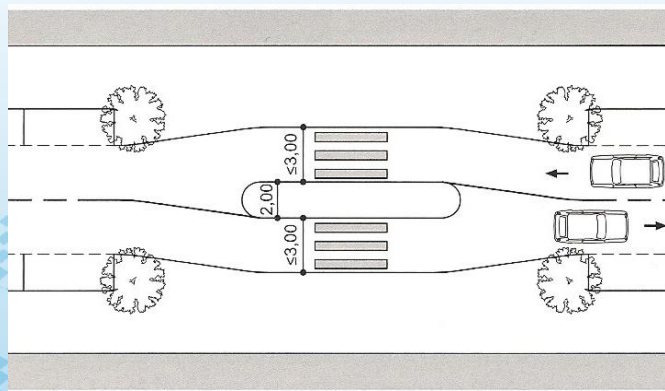
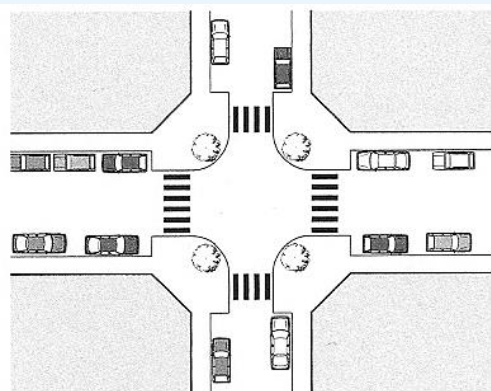

Realigned intersections; dopravní šikany (Zdroj: Calmar el tráfico – Pasos para una nueva cultura de la movilidad urbana, Gobierno de España, 2008)

Dopravní zklidnění – opatření na kontrolu rychlosti dopravy

e. Neckdowns

f. Zúžení pomocí středového ostrůvku

Neckdowns design (left); návrhy a příklady zúžení se středovým ostrůvkem (Zdroje: Calmar el trafico – Pasos para una nueva cultura de la movilidad urbana, Gobierno de Espana, 2008 a Walk 21, B.Thornton)

Užitečné modely pro koncepci silničního prostoru

- Dopravní zklidnění
- **Zóna 30**
- Sdílený prostor
  - The “woonerf” / rezidenční zóny
  - Encounter zone – Zóny setkávání
  - Bernský model
  - Cyklistický bulvár / ulice
- Nízkonákladová a snadno realizovatelná opatření

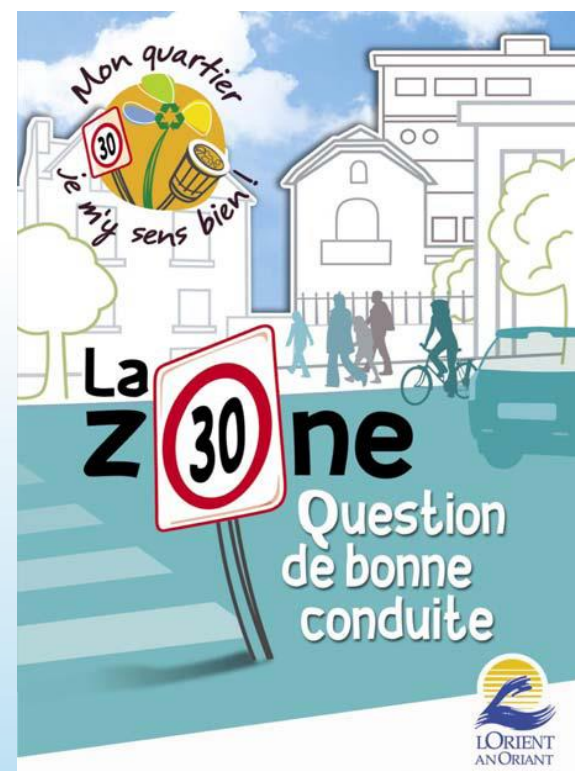

Zóny 30

CHARAKTERISTIKA

- **Cíl:** zajistit cyklistům a chodcům bezpečnější, pohodlnější a snazší cestování
- Vozidla **nesmí překročit rychlost 30 km/h**
- Na rozdíl od “encounter zones/zón setkávání” nebo „pěších zón” **chodci nemají výhodu přednosti před jinými způsoby dopravy** (zejména automobily) a pro svůj pohyb používají chodníky
- **Omezená rychlost vozidel umožňuje chodcům využít celý prostor ulice** a snadno a bezpečně přecházet v kterémkoliv místě

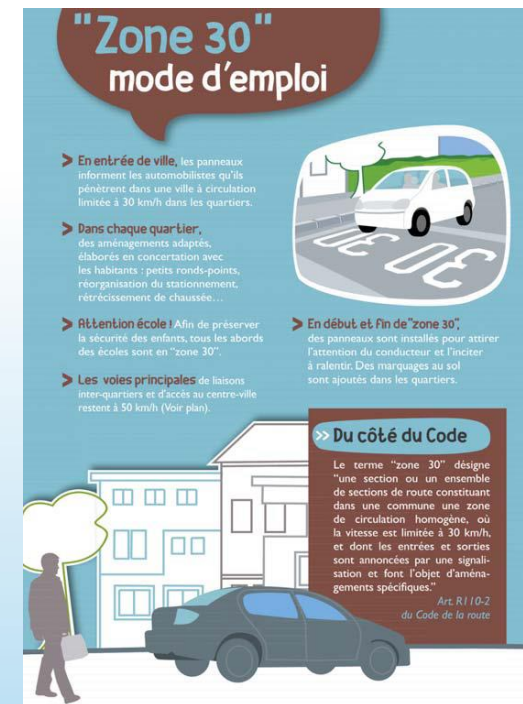
Lorient, Francie – vzor letáku na propagaci zón 30 v domácnostech (Zdroj: Zones à circulation apaisée, Fiche 1, CERTU, 2008)

Zóny 30

Plán a realizace:

- Nejsou nákladné a/nebo obtížně realizovatelné
- Klasickou ulici lze snadno integrovat do systému zóny 30, stačí k tomu několik úprav, např.:
- **Značky které informují především řidiče**, ale obecně všechny uživatele o tom, že vstupují do / opouštějí zónu 30
- Zajistit **pohodlné a jasně vyznačené chodníky**
- Zajistit, aby městský mobiliář, značky a další vybavení (např. patníky/sloupky) nepřekáželo **v žádném místě chodcům při přecházení ulice**
- Vyzdvihnout **atmosféru pěší zóny** s vhodným povrchem chodníků a vozovek a s **maximálním odstraněním přechodů pro chodce**

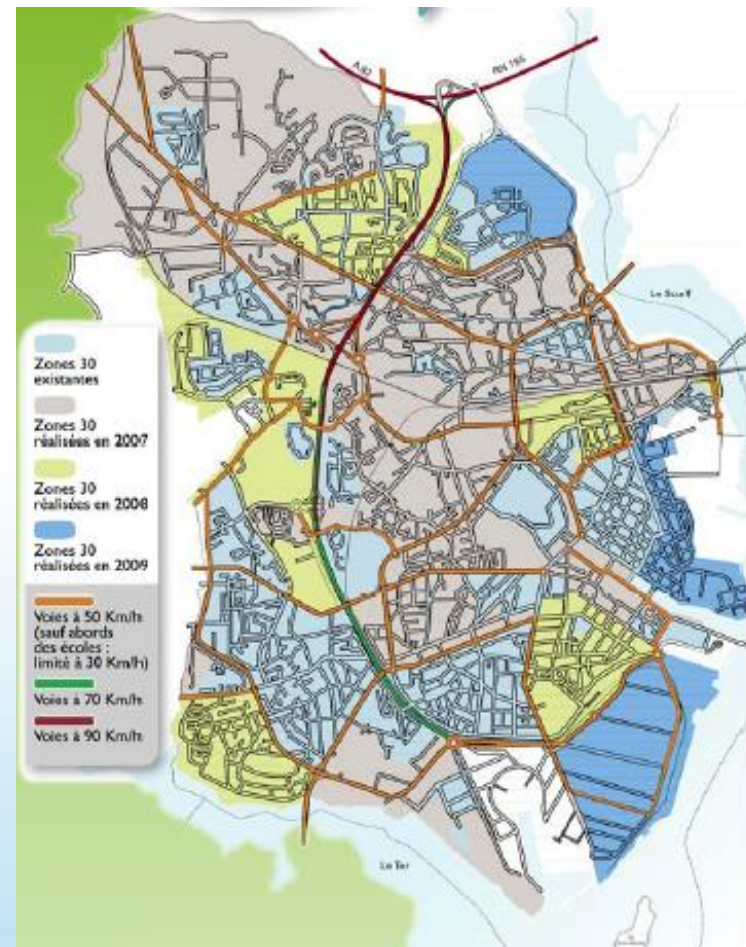
Zóny 30

Zóna 30 v rezidenční
čtvrti v Lorientu,
Francie – zóny 30
najdeme téměř ve
všech rezidenčních
čtvrtích tohoto města

Ulice Anatola France v
Lorientu, Francie – zóna 30
umožňuje snadné soužití
všech způsobů dopravy

(Zdroj: Zones à circulation
apaisée, Fiche 1, CERTU,
2008)

Plán realizace zón 30 v Lorientu, Francie – realizace zón 30 na celém území města probíhala postupně na základě komplexní klasifikace sítě ulic (Zdroj: Zones à circulation apaisée, Fiche 1, CERTU, 2008)

Užitečné modely pro koncepci uličního prostoru

- Dopravní zklidnění
- Zóna 30
- **Sdílený prostor**
  - The “woonerf” – rezidenční zóny
  - Encounter zone – Zóna setkávání
  - Bernský model
  - Cyklistický bulvár / ulice
- Nízkonákladová a snadno realizovatelná opatření

Sdílený prostor

Funguje na principu, že **všechny způsoby dopravy musí spravedlivě sdílet daný uliční prostor**

- Vychází z dopravního zklidnění prostoru a **omezení rychlosti vozidel**
- Zaměřuje se **spíš na psychologii člověka než na fyzikální zákony**
- Standardizované a předvídatelné prostředí je nahrazeno **nekonvenčním řešením prostoru**

JAK ?

- » » » **dopravní značky, světelnou signalizaci a další zařízení pro kontrolu dopravy nahrazuje ULICE, KTERÁ K ŘIDIČŮM HOVOŘÍ prostřednictvím povrchových materiálů, fasád, pouličního parkování, stromů a keřů a dekoračního umění**
- » » » **NEFORMÁLNÍ SPOLEČENSKÁ PRAVIDLA ULICE**

Sdílený prostor

Proč nekonvenční design?

Pozornost řidičů během projíždění

- Určitý **POCIT NEJISTOTY** (zejména na straně řidičů), který nutí k bezpečnější jízdě / bezpečnějšímu dopravnímu chování a
- **SILNĚJŠÍ VNÍMÁNÍ PROSTORU**

Studie ukázaly

- Že předvídatelná koncepce uličního prostoru je méně bezpečná než nekonvenční řešení
- **Že nekonvenční koncepce vede k radikálnímu snížení počtu dopravních nehod**

Příklady koncepce sdíleného prostoru

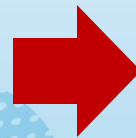
- « Woonerf » - rezidenční zóny
- Encounter zone – Zóny setkávání
- Bernský model
- Cyklistické bulváry / ulice

Koncepce „woonerf“

- Vznikla v 70.letech min. století v Delftu
- Reakce na rostoucí počet aut; snaha získat prostor ulice zpět pro dětské hry a jiné volnočasové aktivity

Koncepce byla přijata na národní úrovni holandským ministerstvem dopravy a veřejných staveb

CHARAKTERISTIKA

- Převážně v **rezidenčních oblastech/čtvrtích**
- **Chodci mají přednost** a mohou využívat celý prostor ulice včetně vozovky
- **Dětské hry** na ulici jsou povoleny
- Objem motorové dopravy by **neměl překročit 100 až 300 vozů za hodinu** během dopravní špičky

Koncepce „woonerf“

DESIGN

Vytvořit “rezidenční” atmosféru

- Rozdíl mezi chodníkem a vozovkou je minimální nebo žádný – **jsou na stejné úrovni**
- **Změny povrchu vozovky** – cihla, dlažba, barevný asfalt...
- Výsadba i mobiliář **fungují jako překážky pro motorovou dopravu**
- Na vjezdu/vstupu jasné označení **zvláštní značkou pro „woonerf“**

Delft, woonerf

Jiné koncepce “woonerf”

Německo – model ve Freiburgu

Belgie – rezidenční zóna od r. 1978, upravená do zóny setkávání v r. 2004 – Louvain-la-Neuvre

Velká Británie – “home zones” –
Nortmoore, Manchester

Jiné koncepce “woonerf” – rezidenční zóny

Na následujícím odkazu najdete video z Freiburgu:

http://www.eltis.org/index.php?ID1=7&id=61&video_id=96

Koncepce „woonerf“

Mohla by ztratit na intenzitě, protože:

- **rostoucí doprava** ohrožuje chráněný prostor
- **potřeba dalších parkovacích míst na ulicích** ohrožuje původní koncepci
- kvůli nákladům a nezbytným rekonstrukcím **mohou dát úřady přednost rozvoji zón 30**

http://www.youtube.com/watch?v=U_NV_Hkxvq8&feature=related

Koncepce „woonerf“ – diskuze

» znáte další příklady „woonerf“ nebo rezidenčních zón / home zones na území Evropy?

- Pokud ano, kde? Prosíme stručně je popište.
- Pokud ne, domníváte se, že ve vašem městě/obci jsou rezidenční oblasti, kde by bylo možné úspěšně aplikovat principy „woonerf“?

Příklady koncepce sdíleného prostoru

- « Woonerf » - rezidenční zóny
- **Encounter zone – Zóny setkávání**
- Bernský model
- Cyklistické bulváry / ulice

Encounter zone – Zóny setkávání

Z německého **Begegnungszonen** =
meeting zone anglicky =
zóna setkávání česky

Původní význam je však nepatrně jiný:

SETKÁNÍ + DOZNÍVÁNÍ nebo
PROCHÁZET SE + SCHŮZKA
s ostatními

= **SDÍLET** prostor s ostatními
.....**ZÓNA SETKÁVÁNÍ**

Biel, encounter zone Central Area

Zdroj: Zones de rencontre: tři roky zkušeností, jaká je
bilance?, Rue de l'avenir, no.4/2005

Encounter zone – Zóny setkávání

- Nejsou jen v rezidenčních oblastech
....ale také v **komerčních a centrálních částech měst, na nádražích, v okolí škol** – v tomto smyslu můžeme „woonerf“ chápat jako konkrétní typ zóny setkávání
- Může jít o nejrůznější prostor, počínaje ulicí přes náměstí až po síť ulic

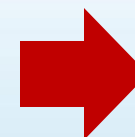
Zones de rencontre, France (left); Biel, Switzerland (middle, right) (Source: Practical examples of zones with speed restrictions, T., Schweizer, 2004)

Encounter zone – Zóny setkávání

CHARAKTERISTIKA

- Prostor spolu sdílejí všechny způsoby dopravy – **jde o naprosté promíchání všech uživatelů**, na rozdíl od Zóny 30 nebo pěší zóny
- Chodci zde mají **úplnou svobodu pohybu** – mají **přednost před všemi dopravními prostředky, s výjimkou tramvají**
- Rychlost vozidel je omezena na **20km/h**
- Ulice jsou **obousměrné pro cyklisty**
- **Parkování není povoleno**, parkovat se smí pouze ve vyhrazených oblastech

Encounter zone – Zóny setkávání

DESIGN

Zóny setkávání vytvářejí v městském prostředí odlišnou atmosféru než ulice klasického typu.

- Vozovka a chodníky jsou nahrazeny **jednoúrovňovým povrchem, který je rozdělen barevně i strukturou povrchu**
- **Zóny setkávání lze vytvořit v ulicích, na náměstích i v celém komplexu ulic**
- Oblasti s malou rozlohou představují **pro rychlost vozidel omezující faktor**, výsledkem je trvalá pozornost řidičů vůči chodcům

Grenchen – zóna setkávání v centru města

Centrum města se od roku 2004 prostřednictvím renovací proměňuje v atraktivní zónu, přátelskou k chodcům, která nabízí k využití i okolní ulice. Jako uznání za odvedenou práci město obdrželo ocenění za inovace v oblasti pěší mobility (Innovation Award of Pedestrian Mobility) pro rok 2004.

Předtím

Hustota provozu 142 000 vozidel denně na hlavní dopravní tepně rozdělila město na dvě části.

(Zdroj: Zones de rencontre: trois ans d'expérience, quel bilan ?, Rue de l'avenir, no.4/2005)

Location, Date (change in Slidemaster)

Potom

Proměna hlavní dopravní tepny na Zónu setkávání, kdy šířka vozovky byla vizuálně omezena na 4,75 m (původní celková šířka byla 7,5 m).

5

Street design, streetscape and traffic calming

Předtím

Trasa pro chodce byla centrem města navedena do podchodu o délce 75 m.

Potom

Dominance motorové dopravy byla nahrazena prostorem, který mohou rovnocenně sdílet všichni uživatelé

(Zdroj: Zones de rencontre: trois ans d'expérience, quel bilan ?, Rue de l'avenir, no.4/2005)

Location, Date (change in Slidemaster)

5

Street design, streetscape and traffic calming

Předtím

Důležitost, kterou získala motorová doprava, měla za následek opuštěné ulice a negativní image města. Místní obyvatelé si zvykli řešit své každodenní nákupy v Bielu

(Zdroj: Zones de rencontre: trois ans d'expérience, quel bilan ?, Rue de l'avenir, no.4/2005)

Location, Date (change in Slidemaster)

Potom

Majitelé obchodů byli sice k projektu původně skeptičtí, nyní jsou však přesvědčeni o jeho hodnotě. Během posledních dvou let se ulice znovu probudila k životu.

Grenchen – Zóna setkávání v centru města

ZÁVĚRY

- Oblast od samého počátku fungovala skvěle
- Nebyly zaznamenány žádné nehody
- Náměstí je zbaveno motorové dopravy a stává se dějištěm festivalů a jiných veřejných akcí
- Celkové náklady projektu jsou 3,675 miliónů euro (cca 230 CHF/m²)

Zóny setkávání - legislativa

Švýcarsko

- Uzákoněno od r.2002
- Pravidla pro realizaci doporučují jejich využití spíš na vedlejších tepnách v rezidenčních i komerčních oblastech.

Francie

- “La zone de rencontre” je uzákoněna v r.2008 v silničním zákoně (Le Code de la route)
- Doplnuje a upravuje pravidla platná pro Zónu 30 a pěší zóny

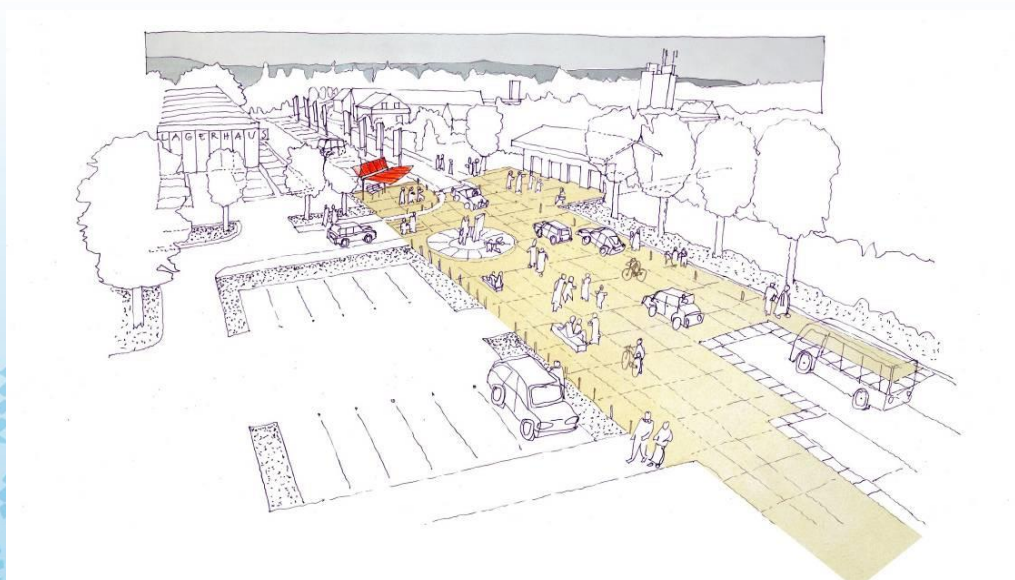

Encounter zone – Zóna setkávání

Videozáznam první Zóny setkávání, realizované v Rakousku pod názvem Gleinstaetten:

<http://www.youtube.com/watch?v=G70t6DleJkE>

Více informací o
Gleinstaetten získáte
během dalšího
školícího dne...!

(Zdroj: Claus Koellinger, FGM-AMOR)

Encounter zone – Zóna setkávání

Hra

Bylo by možné či proveditelné navrhnout realizaci Zóny setkávání ve vaší zemi/vašem městě? Jaká by byla pro a proti takového projektu?

- **Role – hlavní hráči:** starosta nebo politik v místní samosprávě, technický pracovník v místní samosprávě, urbanista/ městský architekt, dopravní projektant, soukromý investor, majitel obchodu, zástupce městské policie, obyvatel dané oblasti – rodič, dítě, mládež, senior, doktor, novinář atd.
- **Diskuze ve skupinách 5-6 osob** se zastoupením každé zájmové skupiny
- Každá skupina vytvoří **seznam pro a proti**

Příklady koncepce sdíleného prostoru

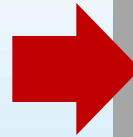
- « Woonerf » - Home zones – Domácí zóny
- Encounter zone – Zóny setkávání
- **Bernský model** -
- Cyklistické bulváry / ulice

Bernský model

- Tento model se zrodil v r. **1978** na Bernsstrasse, **hlavní dopravní tepně**, kterou denně projelo 20 000 aut a **rozdělilo tak centrum města na dvě části**
- **Cíl: lépe začlenit tuto významnou dopravní tepnu do prostor, které se s ní křižují a (znovu)vybudovat kompatibilitu s okolím** – přebudováním prostoru vozovky
- Realizace projektu proběhla v několika krocích od 1991 do 1998

CHARAKTERISTIKA

- Provoz na křižovatkách se **neřídí světelnou signalizací – kruhové objezdy** umožňují samoregulaci provozu
- Uživatelé ulice (auta, cyklisté a chodci) nejsou odděleni, **všechny způsoby dopravy se pohybují ve víceúčelových pruzích**
- Celá oblast/ulice je navržena tak, aby **separace jednotlivých uživatelských skupin byla vizuálně umírněná**

Bernský model

Bernský model kombinuje zařízení a opatření na zklidnění dopravy, jejichž cílem je omezit tranzitní dopravu v dané oblasti.

Aby model fungoval, musí být splněny následující podmínky:

- Uplatnění principu "sdílení namísto nadvlády"
- Omezení rychlosti vozidel
- Zajistit, aby si řidiči byli vědomi, že ulice již není pouze jejich území

Bernská univerzita provedla po realizaci projektu studii, jejíž závěry ukazují, že se kvalita i bezpečí dané oblasti výrazně zlepšily, negativní účinky emisí a jiného znečištění klesly a došlo k revitalizaci nákupních aktivit obyvatelstva

Přestavba centra města Köniz spojená s rekonstrukcí Schwarzenburgstrasse

Köniz je jedním z měst na okraji švýcarského Bernu. Jeho populace je 38 000 obyvatel. Odstraněním dopravního provozu z centra města se otevřela možnost kompletně přebudovat městské jádro, a současně postavit novou radnici a nákupní centrum.

Předtím

Potom

5

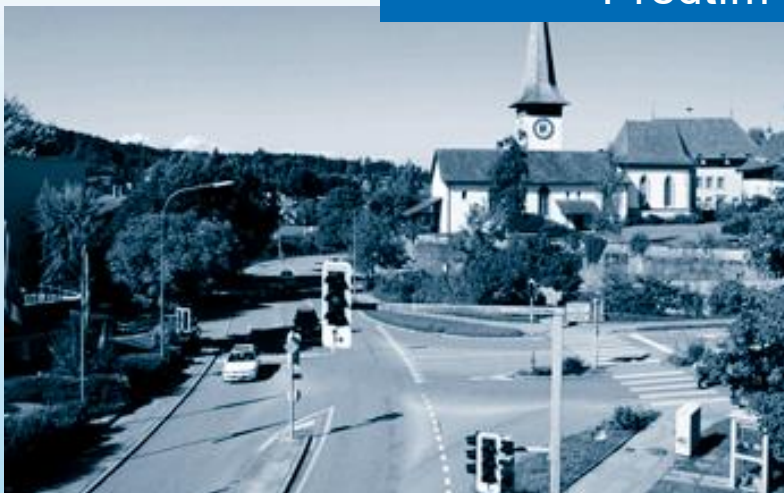
Street design, streetscape and traffic calming

Předtím

Potom

Zdroj: Etes-vous satisfaits du nouveau centre ?, Commune de Köniz, Office des ponts et chaussées du canton de Berne, 2010)

design
ffic

(Zdroj : Etes-vous satisfaits du nouveau centre?, Commune de Köniz, Office des ponts et chaussées du canton de Berne, 2010)

Příklady koncepce sdíleného prostoru

- « Woonerf » - Home zones – Domácí zóny
- Encounter zone – Zóny setkávání
- Bernský model -
- **Cyklistické bulváry / ulice**

Cyklistické bulváry / ulice

- **Ulice, kde cyklisté a řidiči motorových vozidel sdílejí prostor společně**
- **Usnadňují průjezd cyklistů** a znesnadňují průjezd (jiné než místní) motorové dopravy
- Na ulicích s **malým objemem dopravy**, která se **pohybuje při nízkých rychlostech**; ulice jsou upraveny **optimálně pro cyklistickou dopravu** (nejčastěji pomocí zařízení na zklidnění dopravy)
- **Přístup pro motorovou dopravu** k pozemkům a budovám podél trasy **zůstává zachován**

Užitečné modely pro řešení koncepce uličního prostoru

- Dopravní zklidnění
- Zóna 30
- Sdílený prostor
  - The “woonerf” / Home zones / Residential areas
  - Encounter zone – Zóna setkávání
  - Bernský model
  - Cyklistický bulvár / ulice
- **Nízkonákladová a snadno realizovatelná opatření**

Nízkonákladová a snadno realizovatelná opatření

1. Opatření, která mění fyzický vzhled ulice více či méně trvalým způsobem

David Engwicht – australský “filizof/designer ulice” – jeho nejvýznamnější poselství zní:

- Předtím, než se rozhodnou pro finančně nákladné změny v koncepci uličního prostoru, měli by projektanti prozkoumat **celou řadu nenákladných a snadných opatření**
- Do procesu plánování a realizace je třeba **zapojit i místní obyvatelstvo**, protože jde o místa, kde žijí a denně se pohybují

Mnohé z myšlenek jsou velmi prosté

- **Přidat do ulice barvy a různé objekty**
- **Rozmístit zde mobiliář a umělecká díla** (např. namalovaný malý kruhový objezd na podporu bezpečnosti a dopravního zklidňování v Chorzówě, Polsko)
- **Přes ulici pověsit banery**
- **Namalovat na ulici vzory a obrazy**

Nízkonákladová a snadno realizovatelná opatření

2. Opatření, která mění využití, atmosféru a vzhled ulice pouze krátkodobě

a. Dny bez aut

Ulice je na krátkou dobu (obvykle dva dny až dva týdny) pro motorovou dopravu uzavřena a v jejím prostoru se odehrávají interaktivní akce jako festivaly, propagace aktivního cestování, soutěže pro všechny věkové kategorie atd.

b. Dočasné změny ve využití parkovacích míst

Během Týdne mobility, Dne pro životní prostředí nebo jiného významného dne ve městě jsou dočasně „odstraněna“ parkovací místa na ulici a ulice je pokryta umělou trávou nebo barevným povrchem, který zdůrazní její sociální a ekonomickou hodnotu

5

Street design, streetscape and traffic calming

Dočasné zmeny ve využití parkovacích míst v Berlíně, Německo – řada akcí kultivujících veřejný prostor, které se konaly od 15. června do 29. července 2012 (Zdroj: www.thisbigcity.net)

Location, Date (change in Slidemaster)

5

Street design, streetscape and traffic calming

**Thank you for your
involvement and attention!**

Octavia Stepan, ATU
octaviaana@yahoo.com
www.atu.org.ro